

**Riksdagens
bankfullmäktiges
berättelse
2003**

Helsingfors 2004

B 7/2004 rd

**RIKSDAGENS
BANKFULLMÄKTIGES BERÄTTELSE
2003**

*

**TILL
RIKSDAGEN**

HELSINGFORS 2004

ISSN 1237-4342

EDITA PRIMA AB, HELSINGFORS 2004

I N N E H Å L L

	Sida		Sida
PENNINGPOLITIK OCH EKONOMI ..	5	FINLANDS BANKS BOKSLUT	22
Europeiska centralbankens penningpolitik och ekonomin i euroområdet	5	Balansräkning	22
Den världsekonomiska utvecklingen	5	Resultaträkning	24
Utvecklingen i euroområdet	6	Bokslutsbilagor	25
De offentliga finanserna i euroområdet	8	Kommentarer till bokslutet	27
Pristabiliteten i euroområdet	10	Kommentarer till balansräkningen	29
ECB:s penningpolitiska beslut	11	Kommentarer till resultaträkningen	31
ECB:s penningpolitiska strategi klargjordes	12	FINLANDS BANKS FÖRVALTNING OCH ÄREN DEN HANDLAGDA AV BANKFULLMÄKTIGE	34
Eurons kursutveckling	12	Inledning	34
Penningmängds- och utlåningstillväxten i euroområdet	13	Lagstiftningsreformer	35
Ekonomin i Finland 2003	13	Administration	35
Den samhällsekonomiska utvecklingen	14	Direktionen	36
De offentliga finanserna	15	Bankfullmäktiges sammansättning	36
Pristabiliteten i Finland och ECB:s penningpolitik	16	Revisorer	37
FINLANDS BANKS VERKSAMHET	18	Revisionen	37
Internationell verksamhet	18	FINANSINSPEKTIONEN	38
Stabilitetsanalys och allmän övervakning av finansmarknaden	19	Stabiliteten på finansmarknaden och Finansinspektionens verksamhet	39
Kontantförsörjning	19	Utvecklingen på finansmarknaden 2003 ...	39
Statistik och forskning	20	Finansinspektionen som finansmarknadsövervakare	40
Styrning av bankens verksamhet och resurser	20	Riksdagens bankfullmäktiges bedömning av Finansinspektionens verksamhet	41

Siffrorna i berättelsen baserar sig på de uppgifter som fanns tillgängliga i februari 2004.

PENNINGPOLITIK OCH EKONOMI

Europeiska centralbankens penningpolitik och ekonomin i euroområdet

Den globala recessionen fortsatte 2003 för tredje året i följd. Särskilt drabbades euroområdet där den ekonomiska utvecklingen försvagades från tidigare år mätt i BNP-tillväxt. Tillväxten avtog ytterligare 2003 och blev synnerligen anspråkslös, knappt 1/2 %. Ekonomin i euroområdet befann sig följaktligen fortfarande i recession. I detta avseende skiljde sig euroområdet från andra stora ekonomier, som klart började återhämta sig under året.

I fråga om prisstabilitet skedde inga större förändringar jämfört med föregående år. Prisstabiliteten i euroområdet utvecklades 2003 i stort sett enligt det mål som ställts för penningpolitiken. Inflationen i euroområdet låg kring 2 %. Priserna steg under året med 2,1 %. Eurons externa värde stärktes klart 2003 och vid årsskiftet var euron redan starkare mot US-dollar än då Eurosystemet inledde sin verksamhet vid början av 1999.

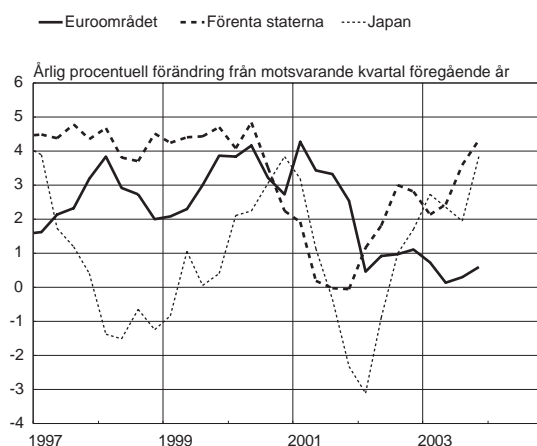
Den världsekonomiska utvecklingen

Avmattningen i euroområdet 2001–2003 var en del av den globala recessionen. Också i de andra stora ekonomierna var den ekonomiska utvecklingen svag 2001 och 2002. Från och med 2002 har tillväxten dock varit klart långsammare i euroområdet än i Förenta staterna och Japan, vars ekonomier redan började återhämta sig (figur 1). I motsats till de andra stora ekonomierna avtog tillväxten i euroområdet ytterligare 2003 och arbetslösheten ökade. Sålunda fortsatte recessionen i euroområdet att fördjupas samtidigt som återhämtningen i den amerikanska ekonomin redan hade tagit fart. Förenta staterna drog fördel av tillväxtskillnaden, som så många gånger förut under de två senaste decennierna.

Det globala uppsvinget vilade 2003 inte enbart på Förenta staterna. Inte bara i Förenta staterna

och Japan var den ekonomiska tillväxten kraftig utan också i de stora tillväxtekonomierna Kina, Indien och Ryssland. Också i de viktiga utomeuropeiska industriländerna Australien och Kanada och i mindre ostasiatiska ekonomier, som Korea, var utvecklingen snabb.

Figur 1. Totalproduktion

Källor: Eurostat, Bureau of Economic Analysis (BEA) och Economic and Social Research Institute (ESRI), Japan.

Den snabba tillväxten i de asiatiska tillväxtekonomierna berodde dels på en kraftig hemmamarknadstillväxt i Kina, dels på gynnsam exportutveckling. Eftersom många asiatiska länder har bundit sin valuta till US-dollar, har dollarns depreciering bidragit till att ytterligare stärka tillväxtekonomiernas redan förut starka konkurrenskraft. Jämfört med tidigare var den kanske största förändringen 2003 återhämtningen i Japans ekonomi efter en ihållande recession som pågått över 10 år.

Också Förenta staternas ekonomiska uppsving var oväntat kraftigt. Den snabba tillväxten berodde klart på interna faktorer. Penningpolitiken var fortsättningsvis mycket expansiv: den

amerikanska centralbankens styrränta låg på bara 1 %, vilket innebar att de korta realräntorna var negativa. Federationens finanspolitik var också synnerligen expansiv. Bushadministrationens skattelättnader uppgick till ca 3 % av BNP, och de offentliga utgifterna ökade kraftigt bl.a. på grund av Irakkriget. Tack vare de kraftiga stimulansåtgärderna som stärkte köpkraften ökade den privata konsumtionen mycket kraftigt 2001–2003. Också företagen ökade sina investeringar 2003. Som en följd av den valda stimulanspolitiken förvärrades Förenta staternas bytesbalansproblem ytterligare och federationens budgetunderskott ökade till närmare 5 procent av bruttonationalprodukten. Därför har dollarn upplevt och upplever fortfarande ett starkt deprecieringstryck. Inte ens en betydande försvagning av US-dollar skulle vara något allvarligt problem för Förenta staterna, eftersom det inte finns något större inflationstryck. Dessutom förbättrar en svagare dollar exportindustrins konkurrenskraft mot europeiska producenter.

Utom att den ekonomiska tillväxten var svagare i euroområdet än i andra stora ekonomier var också sysselsättningsutvecklingen alltjämt klart svagare i euroområdet. Detta förklaras bl.a. av att arbetslösheten är högre i euroområdet än i Förenta staterna och Japan. I fråga om inflationen var utvecklingen i euroområdet däremot mycket lik utvecklingen i Förenta staterna. Jämvikten i de offentliga finanserna var klart bättre i euroområdet än i andra stora ekonomier (tabell 1).

Tabell 1. Nyckeltal för den världsekonomiska utvecklingen 2003

	Euro- området	Förenta staterna	Japan
BNP-tillväxt, %	0,4	3,1	2,7
Arbetslöshet, %	8,8	6,0	5,3
Konsumentprisökning, %	2,1	2,3	-0,3
Bytesbalans, % av BNP	0,4	-4,9	3,2
Budgetsaldo, % av BNP	-2,7	-5,0	-7,3

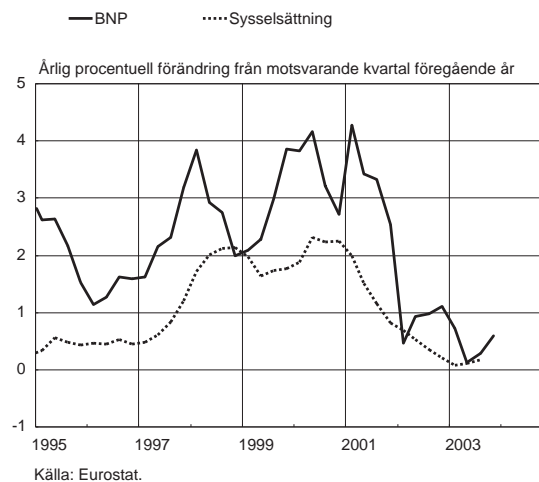
Källa: Eurostat.

Utvecklingen i euroområdet

Tillväxten i euroområdet avmattades 2003 redan för tredje året i följd. Den anspråkslösa tillväxten på ca 1 % under perioden 2001–2002 avtog ytterligare till 0,4 % och hade redan 2002 börjat ha negativa följder för sysselsättningen och arbetslösheten: den goda sysselsättningsutvecklingen i

euroområdet, som pågått i fem år, avstannade nu och arbetslösheten började åter öka. Denna oroande utveckling fortsatte 2003 (figurerna 2 och 3). I euroområdet ökade arbetslösheten under året med 0,4 procentenheter till 8,8 %. Samtidigt avstannade sysselsättningsökningen.

Figur 2. BNP-tillväxt och sysselsättningsökning i euroområdet

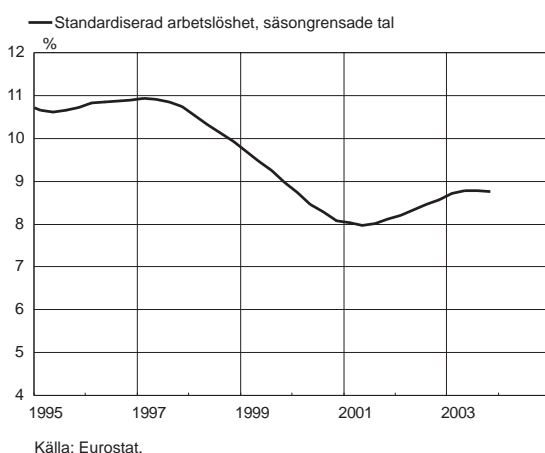
Den ekonomiska tillväxten var exceptionellt svag i euroområdets största ekonomi, Tyskland, där totalproduktionen minskade en aning. Arbetslösheten ökade i de flesta länderna i euroområdet. Inflationen stod envist kvar på drygt 2 %, även om inflationsskillnaderna mellan euroländerna minskade.

Den ekonomiska politiken i euroområdet kan karakteriseras som passiv. ECB höll styrräntan på 2 %, medan stabilitets- och tillväxtpakten utgjorde ett hinder för en tillväxtfrämjande finanspolitik. Trots de avtalade begränsningarna överskred Frankrike och Tyskland för andra gången klart treprocentsgränsen för offentliga underskott. Under andra halvåret 2003 syntes vissa tecken på ett uppsving, och tillväxten väntas bli något snabbare under 2004. Förväntningarna om en tillväxt i Europa bygger fortfarande på draghjälp från exporten, dvs. på tillväxt i andra världsdelar. Men det främsta problemet har inte varit svag export utan vikande inhemsk efterfrågan.

Avmattningen i BNP-tillväxten 2001–2003 berodde i euroområdet i huvudsak på svag inhemsk efterfrågan. Även om också tillväxten i

världsekonomin mattades av hade euroområdets utrikeshandel en relativt marginell inverkan på tillväxten; trots den globala recessionen ökade överskottet i handelsbalansen i euroområdet 2002 och 2003 (tabell 2). Problemen i euroområdet kan därför inte skyllas enbart på andra länders ekonomiska problem. Euroområdet är inte på samma sätt som de små industriländerna en öppen ekonomi som är beroende av andra, utan en betydande del av världsekonomin. Dessutom är euroområdet i likhet med Förenta staterna och Japan en relativt sluten ekonomi för vars utveckling utrikeshandeln inte har någon avgörande betydelse. Eftersom den inhemska efterfrågan står för en mycket stor del av BNP i euroområdet är dess utveckling avgörande för den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen.

Figur 3. Arbetslöshet i euroområdet

Tabell 2. Konsumtion, investeringar och export i euroområdet

Årlig procentuell förändring

	Inves- teringar	Privat konsum- tion	Offentlig konsum- tion	Export
1997	2,4	1,5	1,2	10,4
1998	5,1	3,0	1,4	7,4
1999	5,9	3,5	1,9	5,2
2000	4,8	2,7	2,1	12,3
2001	-0,3	1,8	2,5	3,4
2002	-2,8	0,1	2,9	1,5
2003	-1,2	1,0	1,9	0

Källa: Eurostat.

För de inhemska efterfrågekomponenterna i BNP i euroområdet – privata investeringar och konsumtion – var utvecklingen 2003 fortsatt svag liksom året innan. Företagens investeringar minskade jämfört med föregående år, och den privata konsumtionen ökade knappast alls. Endast den fortsatta ökningen av den offentliga konsumtionen i euroområdet 2003 stärkte den inhemska efterfrågan. Finanspolitiken i euroländerna kan således i fråga om den ekonomiska utvecklingen betraktas som neutral eller i vissa fall till och med kontracyklisk, vilket i någon mån jämnade ut konjunkturutvecklingen. Följden blev emellertid ett ökat offentligt underskott (eller minskat överskott) i nästan alla euroländer.

Även om den ekonomiska tillväxten i euroområdet i snitt blev mycket svag hade ingalunda alla euroländer en svag tillväxt. Stora skillnader i både ekonomisk tillväxt och arbetslöshet förekom mellan de olika euroländerna.

Den långsammaste tillväxten i euroområdet hade Tyskland och de omgivande länderna – Nederländerna, Belgien, Frankrike, Österrike och Italien. Svagast var utvecklingen i Nederländerna och Tyskland, där produktionen minskade och arbetslösheten ökade klart. Särskilt den svaga ekonomiska utvecklingen i euroområdets största ekonomi, Tyskland, drog ned genomsnittet för hela euroområdet. En klart snabbare tillväxt än genomsnittet nåddes däremot utanför Centraleuropa. Spanien, Grekland, Portugal och Irland i EU:s randområden hade en efter omständigheterna relativt god ekonomisk tillväxt. I likhet med tidigare år hade Irland den snabbaste tillväxten. Finlands utveckling var något bättre än genomsnittet (tabell 3).

Tabell 3. BNP-förändring i EU-länderna 2003

Procent

Stora euroländer	Små euroländer	Övriga EU-länder	
Tyskland	-0,1	Nederländerna	-0,8
Frankrike	0,2	Belgien	1,1
Italien	0,4	Portugal	-1,3
Spanien	2,4	Österrike	0,7
		Grekland	4,7
		Finland	1,9
		Irland	1,2
		Storbritannien	2,2
		Sverige	1,6
		Danmark	0,4

Källa: Eurostat.

Tillväxten i den privata konsumtionen blev klart lägre i euroområdet än i ekonomier med

snabbare tillväxt, t.ex. Förenta staterna. Motsvarande skillnad kunde också skönjas vid en jämförelse av EU-länderna utanför euroområdet – Sverige, Danmark och Storbritannien – med euroområdet. I dessa länder bars den måttliga tillväxten främst upp av en stark inhemsk efterfrågan och särskilt av tillväxten i den privata efterfrågan. Liknande skillnader förekom också inom euroområdet.

I EU-länderna utanför euroområdet var den ekonomiska utvecklingen fortfarande rätt god och klart bättre än i euroområdet. Den långvariga goda ekonomiska tillväxten i Storbritannien fortsatte 2003 och BNP-tillväxten blev 2 %. Tillväxttakten i Sverige var i stort sett lika hög som i Finland, dvs. ca 2 %. Den tyska recessionen hade störst effekt på Danmark, vars tillväxt stannade på ½ %. Dessa länder lyckades också undvika en markant ökning av arbetslösheten. Arbetslösheten i länderna utanför euroområdet stannade på ca 5 %.

Arbetslösheten var fortsatt hög, 8–12 %, i alla fyra stora euroländer och i Belgien och Finland. I de övriga små euroländerna och i EU-länderna utanför euroområdet låg arbetslösheten kvar på en rätt låg nivå, dvs. 3–5 %, även om de tidigare årens positiva utveckling bröts och arbetslösheten ökade något. Sämst var läget i Nederländerna, vars tidigare mycket låga arbetslöshet sköt i höjden till närmare 6 % under 2003.

Den direkta orsaken till den svaga tillväxten i euroområdet kan på goda grunder anses vara den svaga inhemska efterfrågeutvecklingen. I bakgrunden kan emellertid finnas också strukturella faktorer som försvagar företagets investerings- och sysselsättningsincitament. Så ser det ut att vara särskilt i de tre största ekonomierna i euroområdet – Tyskland, Frankrike och Italien – där tillväxt- och sysselsättningsproblemen har blivit nästan kroniska.

De offentliga finanserna i euroområdet

EU-fördraget, dvs. Maastrichtfördraget, förpliktar medlemsländerna att undvika alltför stora underskott i de offentliga finanserna. Bestämmelser om bedömning, förfarande och tillämpning av förfarandet vid alltför stora underskott finns i artikel 104 med tillhörande protokoll. Enligt bestämmelserna i fördraget får det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser i procent av BNP till marknadspris inte överstiga 3 %, såvida inte referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids

och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet. Vidare får den offentliga skulden i procent av BNP vara högst 60 % eller måste närma sig referensvärdet i tillfredsställande takt.

Budgetbalansen i euroländerna började försvagas 2002. Under 2003 försvagades den ytterligare i alla euroländer. I Tysklands och Frankrikes fall ledde detta till att treprocentsgränsen för budgetunderskottet enligt stabilitets- och tillväxtpakten överskreds för andra gången under året. I de övriga euroländerna höll sig underskotten fortfarande under den tillåtna gränsen, i många fall dock med liten marginal. Några euroländer, nämligen Irland, Spanien och Belgien, lyckades hålla sin offentliga ekonomi i balans eller svagt positiv (tabell 4). Finland var det enda landet i euroområdet och samtidigt i EU som lyckades hålla sitt offentliga överskott klart positivt, även om det minskade avsevärt under året.

Allt större underskott innebär allt större skuldsättning. På grund av underskotten minskade den offentliga skulden i relation till BNP inte 2003. Den genomsnittliga skuldkvoten i euroområdet var 70 %, vilket var 10 procentenheter högre än fördraget tillåter. Skillnaderna mellan skuldkvoterna i de enskilda länderna var alltför stora (tabell 5). Också i EU-länderna utanför euroområdet försvagades budgetbalansen klart under året. Kraftigast var förändringen i Storbritannien, vars underskott närmade sig 3 % av BNP. I Sverige och Danmark upplöstes de stora överskotten och det offentliga överskottet närmade sig noll. Dessa förändringar vittnar förutom om recession också om en rätt expansiv finanspolitik. Den offentliga skulden låg dock i dessa länder på en klart lägre nivå än genomsnittet i euroområdet.

De största orsakerna till att jämvikten i de offentliga finanserna rubbades i euroområdet var ökad arbetslöshet och svag utveckling av skatteintäkterna på grund av avtagande tillväxt. Förändringen var rätt anspråkslös, drygt ½ % av BNP, och berodde i huvudsak på svag ekonomisk tillväxt. Det är normalt att en ekonomisk tillväxt som närmar sig noll leder till en dylik förändring i budgetbalansen. Det är skäl att notera att trots den försämrade budgetbalansen blev det offentliga underskottet i euroområdet klart mindre än underskotten i Förenta staterna och Japan. Det ökade underskottet hotar emellertid att utvecklas till ett allvarligt ekonomisk-politiskt problem för euroområdet och EU, eftersom stabilitets- och tillväxtpakten begränsar underskottets storlek.

Tabell 4. Offentliga finanser i EU-länderna 1999–2003*Procent av BNP*

	Budgetbalans				
	1999	2000	2001	2002	2003
Tyskland	-1,5	1,3	-2,8	-3,5	-3,9
Frankrike	-1,8	-1,4	-1,5	-3,2	-4,1
Italien	-1,7	-0,6	-2,6	-2,3	-2,4
Spanien	-1,2	-0,9	-0,4	-0,0	0,3
Nederländerna	0,7	2,2	0	-1,9	-3
Belgien	-0,4	0,2	0,5	0,1	0,2
Portugal	-2,8	-2,8	-4,4	-2,7	-2,8
Grekland	-1,8	-2	-1,4	-1,4	-1,7
Österrike	-2,3	-1,5	0,2	-0,2	-1,1
Finland	2,2	7,1	5,2	4,3	2,3
Irland	2,4	4,4	1,1	-0,2	0,2
Euroområdet	-1,3	0,2	-1,6	2,3	-2,7
Storbritannien	1	3,8	0,7	-1,6	-3,2
Sverige	2,5	5,1	2,8	0,0	0,7
Danmark	3,2	2,6	3,1	1,7	1,5

*Källa: Eurostat.***Tabell 5. Den offentliga bruttoskulden i EU-länderna 1999–2003***Procent av BNP*

	1999	2000	2001	2002	2003
Tyskland	61,2	60,2	59,4	60,8	64,2
Frankrike	58,5	57,2	56,8	58,6	63
Italien	115,5	111,2	110,6	108,0	106,2
Spanien	63,1	61,2	57,5	54,6	50,8
Nederländerna	63,1	55,9	52,9	52,6	54,8
Belgien	114,8	109,1	108,1	105,8	100,5
Portugal	54,3	53,3	55,6	58,1	59,4
Grekland	105,2	106,2	106,9	104,7	102,4
Österrike	67,5	67,0	67,1	66,6	65
Finland	47,0	44,6	43,9	42,6	45,3
Irland	48,6	38,4	36,1	32,3	32
Euroområdet	72,2	69,7	69,4	69,2	70,4
Storbritannien	45,0	42,1	38,9	38,5	39,8
Sverige	62,7	52,8	54,4	52,6	51,8
Danmark	55,8	50,1	47,8	47,2	45

Källa: Eurostat.

De vikande internationella konjunkturerna 2001 och den fortsatt, oväntat snabbt avtagande ekonomiska tillväxten 2002–2003 försvagade budgetbalansen i de flesta euroländer. Hårdast drabbades de två största medlemsländerna Tyskland och Frankrike, då deras offentliga underskott under bägge åren klart överskred referensvärdet 3 % av BNP enligt stabilitets- och tillväxtpakten. Dessa länder fick vidkännas de begränsningar som gemenskapsfördragen satt upp för den nationella finanspolitiken. Samtidigt uppstod en livlig debatt om begränsningarnas rättmätighet och ändamålsenlighet. Ekofinrådet övervägde att sätta in sanktioner enligt stabilitets- och tillväxtpakten mot Frankrike och Tyskland eftersom dessa länder var ovilliga att omedelbart vidta åtgärder för att minska underskotten och för att det såg ut som om treprocentgränsen skulle överskridas också 2004. Ekofinrådet föreslog emellertid inte sanktioner trots att vissa små medlemsländer skulle ha varit beredda att godkänna detta.

Problemen med stabilitets- och tillväxtpakten hänger för närvarande samman med frågan, vilka förfaranden som kunde tillämpas vid låg ekonomisk tillväxt när konjunkturautomatiken utan korrigerande åtgärder förefaller att framkalla alltför stora underskott i vissa länder och då det finns risk för att korrigerande åtgärder, såsom skattehöjningar och utgiftsnedskärningar, skulle fördjupa recessionen ytterligare. Vid en utdragen recession eller period med låg tillväxt kan problemet komma att röra allt fler länder. Det är en viktig fråga också med tanke på gemensamma avtals trovärdighet.

Prisstabiliteten i euroområdet

Den genomsnittliga inflationen i euroområdet låg 2003 liksom de tre föregående åren stadigt över referensvärdet på 2 %. Den årliga genomsnittliga inflationstakten blev 2,1 %. Även om inflationen avtog något från året innan översteg den fortfarande referensvärdet, om än obetydligt. I fråga om prisstabilitet kan utvecklingen i euroområdet följaktligen betraktas som tillfredsställande eller till och med god.

Under 2003 ökade pristrycket i euroområdet knappast alls. Mätt som årsgenomsnitt steg råvaru- och oljepriserna dock från året innan. På grund av eurons appreciering påverkade de kraftigt stigande dollarpriserna på råvaror inte nämnvärt prisnivån i euroområdet. Löneök-

ningstakten avtog klart från föregående år (tabell 6). Enhetsarbetskostnaderna steg däremot ytterligare då arbetsproduktivitetsökningen i likhet med åren innan var obetydlig i euroområdet. På grund av den låga produktivitetsökningen hade den avtagande ekonomiska tillväxten endast en marginell inverkan på sysselsättningen men hade ändå en god sysselsättande effekt.

Tabell 6. Prisutvecklingen i euroområdet

År	HIKP	Råvaror	Löner	Producentpriser
1997	1,6	9,5	2,3	1,1
1998	1,1	-21,7	1,8	-0,6
1999	1,1	15,2	2,5	-0,4
2000	2,1	51,1	3,3	5,3
2001	2,3	-7,9	3,5	2,1
2002	2,3	-4,6	3,4	-0,1
2003	2,1	-4,3	2,8	1,6

Källor: Eurostat och HWWA.

Inflationsskillnaderna mellan de enskilda euroländerna minskade något 2003. Långsammast, dvs. endast 1,1–1,5 %, var inflationstakten i Tyskland, Finland, Österrike och Belgien. En inflationstakt som låg nära 2 % hade Frankrike och Nederländerna. I de länder som hade den snabbaste inflationsutvecklingen steg priserna med ca 3 %. Liksom under tidigare år var dessa länder Irland, Italien, Spanien, Portugal och Grekland (tabell 7). I EU-länderna utanför euroområdet, Danmark, Sverige och Storbritannien, var inflationen ca 2 %.

Tabell 7. HIKP-förändring i EU-länderna 2003

Klart över 2 %		Cirka 2 %		Klart under 2 %	
Grekland	3,4	Frankrike	2,2	Österrike	1,3
Irland	4	Nederländerna	2,2	Finland	1,3
Portugal	3,3	Storbritannien	1,4	Belgien	1,5
Spanien	3,1	Sverige	2,3	Tyskland	1
Italien	2,8	Danmark	2		

Källa: Eurostat.

Den divergerande inflationsutvecklingen är oroväckande med tanke på den gemensamma penningpolitikens effektivitet, i synnerhet om skillnaderna i inflationstakt blir långvariga. I länder med snabb prisutveckling var problemet 2003

fortfarande den höga tillväxten i totalefterfrågan på grund av låga räntor och eventuellt också ofullständig konkurrens på produktmarknaden. Risken finns att prisnivån i dessa länder successivt stiger alltför högt och att konkurrenskraften försvagas i förhållande till länder med lägre inflation.

Stora och relativt långvariga inflationsskillnader mellan länderna gör det svårt att dimensionera penningpolitiken. I höginflationsländer kan låga nominella räntor ge rentav negativa realräntor, vilket i sin tur ger fart åt efterfrågetillväxten med ett eventuellt ökat inflationstryck som följd. I länder med låg ekonomisk tillväxt och låg inflation ger även låga nominella räntor en positiv realränta, vilket åter bromsar tillväxten. Det återstår att se hur inflationstakten och prisnivån i de olika länderna småningom anpassar sig till den gemensamma penningpolitiken. De krympande inflationsskillnaderna inom euroområdet kan anses vara en positiv trend.

ECB:s penningpolitiska beslut

Vid sitt sammanträde i december 2002 hade ECB-rådet sänkt styrräntan (s.k. lägsta anbudsräntan) med 0,50 procentenheter till 2,75 %. Beslutet baserades på prognosen att inflationen 2003 skulle sjunka under 2 % i takt med den dämpade konjunkturutvecklingen. I januari-februari förändrades pris- och konjunkturutsikterna inte nämnvärt och ECB-rådet bedömde räntenivån som väl avpassad för att upprätthålla prisstabilitet på medellång sikt.

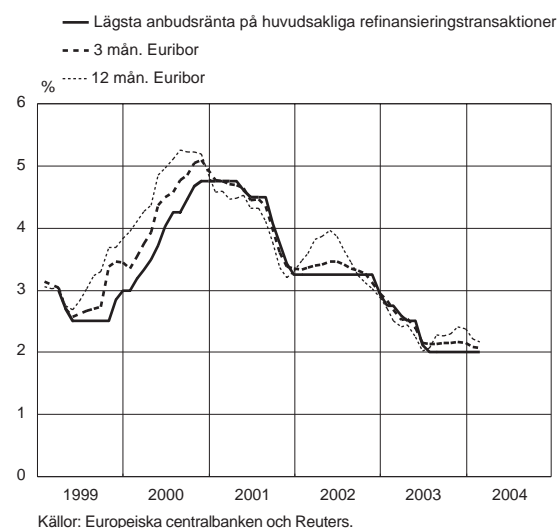
I mars sänkte ECB-rådet försiktigt styrräntan, med 0,25 procentenheter. Beslutet baserades på förbättrade utsikter för prisstabiliteten och svagare konjunkturer än beräknat. Bägge faktorer påverkades för sin del av den apprecierande euron, som ledde till lägre export- och importpriser i euroområdet och minskad priskonkurrenskraft för exporten.

I början av juni sänkte ECB-rådet styrräntan med 0,5 procentenheter till 2,0 %. Den penningpolitiska räntan kom då ned på en nivå som nominellt var den lägsta i euroländerna på decennier. Räntesänkningen blev möjlig för att inflationsutsikterna förväntades klart mattas av under 2004. På marknaden uppstod rentav diskussion om deflationsrisk i euroområdet. Vid tiden för räntebeslutet i juni var även marknadsräntorna både i euroområdet och i USA exceptionellt låga. I USA föll räntan på 10-åriga statsobligation

tioner till 3,1 % och i euroområdet sjönk den motsvarande tyska räntan under 3,5 %. Förväntningarna avspeglades i de kortfristiga räntorna som en fortsatt nedgång, och förväntningarna stärktes framför allt av uttalandena från den amerikanska centralbanken. I slutet av juni sänktes den amerikanska styrräntan till historiskt låga 1 % (figur 4).

Inflationen och inflationsutsikterna låg under hela andra halvåret kring 2 %. Tillväxten i euroområdet var fortsatt svag och arbetslösheten ökade en aning. ECB-rådet bedömde räntenivån som väl avpassad hela hösten, och inte heller senare under året justerades den penningpolitiska räntan.

Figur 4. ECB:s styrränta och Euriborräntor

Genom att undvika räntesänkningar under nästan hela året höll ECB-rådet realräntorna nära noll men ändå svagt positiva. I detta avseende var ECB:s penningpolitik stramare än Förenta staternas penningpolitik under samma tid. På grund av Förenta Staternas och Japans rekordlåga räntenivåer var euroområdets historiskt låga räntor fortfarande höga i internationell jämförelse.

De senaste årens nedgång i börskurserna bröts under året. Kurserna vände klart uppåt både i euroområdet och i Förenta staterna och Japan. Börsfallet som börjat under första hälften av

2000 var emellertid så kraftigt att kursnivån vid utgången av 2003 fortfarande var ca 40 % lägre än i början av 2000.

ECB:s penningpolitiska strategi klargjordes

Enligt sin stadga har Eurosystemet som sitt primära mål att upprätthålla prisstabilitet. Med detta mål i sikte baseras de penningpolitiska besluten på en stabilitetsinriktad strategi. Strategin har bestått av tre delar: 1) en definition av prisstabilitet, 2) en framträdande roll för penningmängden i bedömningen av hoten mot prisstabiliteten och 3) en bred bedömning av utsikterna för prisutvecklingen. Vid sitt möte den 8 maj 2003 utvärderade ECB-rådet sina erfarenheter av ECB-strategin under eurotiden. Strategin reviderades inte till sina grundprinciper, men viktningen och tolkningen av de olika delarna omprövades delvis.

ECB-rådet bekräftade att prisstabilitet även i fortsättningen definieras som en årlig ökning under 2 % i det harmoniserade konsumentprisindexet (HIKP) för euroområdet och att prisstabilitet skall upprätthållas på medellång sikt. I sin inriktning på prisstabilitet skall ECB-rådet försöka hålla inflationen under men ändå nära 2 % på medellång sikt. Klargörandet underströk ECB:s strävan att upprätthålla en tillräcklig säkerhetsmarginal mot deflationshot och bemötte även frågan om möjliga mätfel i HIKP och effekterna av inflationsskillnader inom euroområdet.

De penningpolitiska besluten baseras även fortsättningsvis på en omfattande analys av hoten mot prisstabilitet. I den ekonomiska analysen identifieras hoten mot prisstabiliteten på kort och medellång sikt, vilket omfattar en analys av chocker mot euroområdets ekonomi och framtidsbedömningar av centrala makroekonomiska variabler. I den monetära analysen granskas inflationstrender på medellång till lång sikt. Analysen tar hänsyn till utvecklingen inom en mängd monetära indikatorer, däribland M3:s komponenter och motposter, särskilt utlåningsutvecklingen. För att understryka att referensvärdet för penningmängdstillväxt skall ses som ett riktvärde på lång sikt beslutade ECB-rådet att inte längre se över referensvärdet varje år. För att få en helhetsbild av hoten mot prisstabiliteten stämmer ECB-rådet även framdeles av analyserna mot varandra.

Strategiöversynen kan betraktas som ett steg mot en smidigare penningpolitik i ECB. Den nya

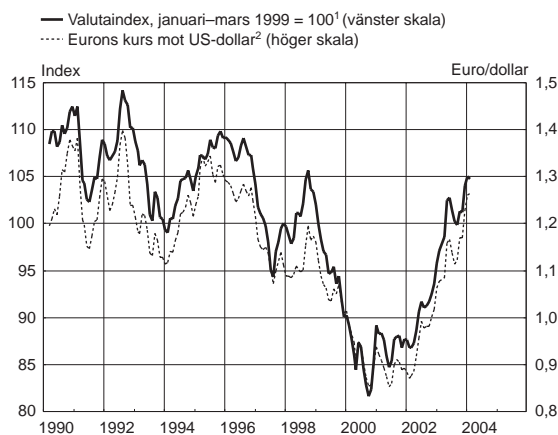
strategiformuleringen ger inte längre stöd för uppfattningen att ECB alltid skulle eftersträva en så låg inflation som möjligt. Målet ligger nu klart närmare 2 %. ECB:s verksamhet under de första åren har dock visat att inflationsmålet i praktiken hela tiden har legat nära 2 % och att ECB har kunnat godkänna också tillfälliga överskridningar av detta mål.

Eurons kursutveckling

Tillväxten och inflationen i euroområdet dämpades till en del av eurons kraftiga appreciering – en utveckling som hade börjat under första halvåret 2002 och fortsatte fram till försommaren 2003. Därefter fluktuerade eurokursen utan någon tydlig trend för att åter stiga i november–december (figur 5). Mot de viktigaste valutorna stärktes euron genomsnittligt med ca 10–20 % under året. Priskonkurrenskraften för euroområdets exportörer närmade sig trots det bara genomsnittet på lång sikt.

Tack vare eurons appreciering påverkade den kraftiga, ca 30-procentiga uppgången i världsmarknadspriserna i dollar på råvaror inte nämnvärt prisnivån i euroområdet, men försvagade konkurrenskraften för exporten till länder utanför euroområdet. Effekten var kännbar eftersom euron stärktes inte bara mot US-dollar utan också mot de dollaranknutna asiatiska valutor-

Figur 5. Handelsvägt valutaindex för euron och eurons kurs mot dollarn

¹ T.o.m. 1998 handelsvägt valutaindex för euroländerna. Vid appreciering av euron stiger kurvan.

² Eucursen t.o.m. 31.12.1998.

Källa: Europeiska centralbanken.

na. En apprecierande euro stramar åt ekonomin på samma sätt som stigande räntor, och på lång sikt leder den till ökat räntesänkningstryck i euroområdet.

En starkare euro speglar ökade valutaflöden till euroområdet. Apprecieringen av euron och de ökade euroinvesteringarna ledde mot slutet av året till att också marknadsräntorna i euroområdet sjönk.

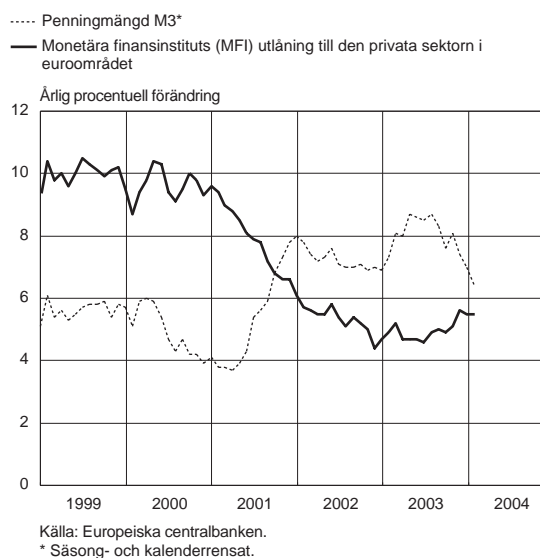
Penningmängds- och utlåningstillväxten i euroområdet

Inflationsbedömningen på medellång sikt grundades av att tillväxttakten för M3 ökade kraftigt till drygt 8 % under årets första månader. Penningmängden hade ökat snabbt, med 7–8 %, redan i 1½ år och det fanns därmed gott om likviditet i euroområdet. Som flera år tidigare var penningmängdstillväxten klart högre än det referensvärde på 4,5 % som fastställdes av ECB. Under rådande förhållanden med långsam ekonomisk tillväxt och utbredd osäkerhet bedömde ECB-rådet inte likviditeten som något större hot mot prisstabiliteten. Ett ytterligare tecken på att den finansiella utvecklingen var stabil var att de monetära finansinstituten utlåningstillväxt hade avtagit till knappa 5 %.

Typiskt för de första åren av 2000-talet var en kraftig penningmängdstillväxt i alla industriländer. Utöver i euroområdet har penningmängdstillväxten varit snabb också i Förenta staterna och Japan. Likviditetstillväxten har emellertid inte lett till ökad inflation. Centralbankerna har tvärtom börjat oroa sig för deflation, dvs. ett allmänt prisfall. Penningmängdstillväxten har varit en oundviklig följd av räntenedgången på grund av låg inflation och långsam tillväxt. Motpoler till de låga räntorna har varit likviditetsöverskott och penningmängdstillväxt. I en globaliserad ekonomi utgör penningmängdstillväxt inte nödvändigtvis ett hot om en ökad inflationstakt. Den hårda konkurrensen på produktmarknaden och lågprisimporten från länder under utveckling håller konsumentpriserna i styr. Däremot finns det risk för att den kontinuerligt ökande likviditeten kanaliseras till tillgångspriserna.

Rikligt med likviditet och låga räntor gör också företag och privatpersoner benägna att skuldsätta sig. Bankernas utlåning till företag och hushåll har oavbrutet ökat i euroländerna. Tillväxttakten avtog emellertid 2003 (figur 6).

Figur 6. Penningmängd och utlåning i euroområdet

Ekonomin i Finland 2003

Den ekonomiska tillväxten i Finland har under de senaste 10 åren kontinuerligt – frånsett 2001 – varit klart högre än genomsnittet i euroområdet. Så var fallet också 2003, trots att tillväxten var förhållandevis långsam. Mätt med tillväxt, sysselsättning och inflation var den ekonomiska utvecklingen i Finland något gynnsammare än i euroområdet i genomsnitt, även om den inte var lika snabb som i Irland och Spanien. På grund av den globala recessionen och den finländska utrikeshandelns struktur byggde tillväxten inte på export utan i första hand på ökad privat konsumtion.

Liksom föregående år var arbetslöshetsutvecklingen något gynnsammare i Finland än i euroområdet i genomsnitt. Arbetslösheten var oförändrad i Finland, medan den ökade på annat håll. Under dessa omständigheter närmade sig arbetslösheten i Finland genomsnittet för euroområdet. Inflationen avtog klart i Finland i motsats till genomsnittet för euroområdet. Därmed hörde Finland förutom Tyskland till låginflationsländerna.

Finanspolitiken i Finland var fortfarande klart stimulerande. Trots att finanspolitiken var jämförelsevis expansiv visade både statsfinanserna och hela den offentliga sektorn överskott – i motsats till andra euroländer.

Den samhällsekonomiska utvecklingen

För den finländska ekonomin var 2003 redan det tredje året i följd med låg tillväxt. Tillväxten låg nära den 2 procents nivå som uppnåtts föregående år. Den blygsamma tillväxten bars helt och hållet upp av hushållen och den offentliga sektorn. Exportinkomsterna ökade inte nämnvärt och företagets investeringar krympte. Industriproduktionen minskade med 1 % och antalet anställda inom industrin minskade kraftigt. Bara inom servicesektorn ökade produktionen.

Den privata konsumtionen ökade snabbare än föregående år trots osäkra utsikter för företagen och täta uppsägningar. I Finland byggde tillväxten således dels på hushållens ökade köpkraft och ökad privat konsumtion, dels på den offentliga konsumtionen (tabell 8). Den privata konsumtionen steg med ca 3 1/2 %. Köpkraften och konsumtionsökningen backades upp av skattelättnader. Vid början av 2003 sänktes bilskatten och kring halvårsskiftet inkomstskattorna. Den offentliga konsumtionen, dvs. främst kommunernas tjänsteproduktion, ökade med bara ca 1 %, vilket var klart mindre än året innan. Mer än hälften av den ekonomiska tillväxten kunde tillskrivas den offentliga sektorns åtgärder, både den ökade offentliga efterfrågan och skattelättnaderna. Till hushållens konsumtion bidrog utöver skattelättnaderna också räntenedgången, nya bostadslån och ett jämförelsevis gott sysselsättningsläge. Hushållens sparkvot steg en aning från föregående år men låg fortfarande nära noll. I Finland var konsumenternas tilltro till sin egen ekonomi klart bättre än i de övriga euroländerna.

Exportvolymen ökade inte nämnvärt, och exportvärdet minskade till och med en aning på grund av att exportpriserna sjönk. Den svaga exportutvecklingen ledde ändå inte till en minskning av de stora överskotten i handelsbalansen och bytesbalansen, eftersom importvolymen inte ökade och importvärdet ökade endast obetydligt.

I likhet med föregående år visade sig prognoserna om ökad arbetslöshet vara alltför pessimistiska också 2003. Arbetslösheten ökade inte under året även om arbetstillfällena blev något färre. Sysselsättningen minskade med ca 1/2 %, men arbetslösheten enligt Statistikcentralens beräkningar sjönk med 0,1 procentenheter till 9 % och arbetsministeriets beräknade årsgenomsnitt av antalet arbetslösa arbetssökande sjönk något. Arbetstillfällena minskade betydligt inom industrin. Detta kompenserades delvis genom att sysselsättningen ökade inom den kommunala och privata sektorn. En del av arbetskraften sökte sig också ut från arbetsmarknaden. Arbetslösheten och sysselsättningen förändrades således inte nämnvärt och den minskade tillväxten 2001–2003 påverkade inte arbetslösheten såsom prognostiserat. Då sysselsättningsutvecklingen med hänsyn till konjunkturläget var god minskade skillnaden mellan arbetslösheten i Finland och genomsnittet för euroområdet. Vid utgången av 2003 låg den säsongrensade arbetslösheten i Finland redan mycket nära den genomsnittliga arbetslösheten i euroområdet.

Den globala recessionen hade initialt 2001 kraftigare återverkningar i Finland än i de flesta andra länder. Detta berodde på den finländska exportstrukturen som har tyngdpunkten dels på

Tabell 8. Den finländska ekonomin

Årlig procentuell förändring

År	2000	2001	2002	2003
BNP	5,1	1,1	2,3	1,9
Import	16,9	0,2	1,9	0,9
Export	19,3	-0,8	5,1	1,3
Privat konsumtion	3,1	1,8	1,5	3,6
Privata investeringar	5,7	3,3	-4,6	-3,8
Offentlig konsumtion	0,0	2,4	3,8	0,7
Offentliga investeringar	-5,7	8,1	6,6	6,5
Konsumentpriser, HIKP	3,0	2,7	2,0	1,3
Arbetslöshet, % av arbetskraften	9,8	9,1	9,1	9,0
Offentligt överskott, % av BNP	7,1	5,2	4,3	2,3
Bytesbalansöverskott, miljarder euro	9,8	9,7	10,6	8,1

Källa: Statistikcentralen.

IT-produkter, dels på basindustriprodukter, dvs. skogs- och metallindustriprodukter. Båda dessa huvudbranscher visade sig vara mycket känsliga för konjunktursvängningar. Särskilt inom elektronikindustrin varierade produktionen fortfarande kraftigt och snabbt och variationerna var svåra att förutsäga.

Exportinkomsterna sjönk något 2002, men detta berodde på fallande exportpriser och inte på minskad exportvolym. De något minskade exportinkomsterna 2002 hade dock inga dramatiska ekonomiska effekter, då också importvärdet sjönk. Exportindustrins problem började under året klart påverka sysselsättningen. Då priserna sjönk utan att marknaderna expanderade måste företagen söka produktivitetsökningar genom rationalisering av verksamheten, vilket ledde till den största minskningen av arbetstillfällen inom industrin sedan 1991.

Apprecieringen av euron var den viktigaste enskilda orsaken till att exportinkomsterna minskade. Effekterna av valutakursförändringarna på den finländska ekonomin var större än på de flesta andra euroländers ekonomier eftersom en mycket stor del av Finlands export går till länder utanför euroområdet.

Den lindriga makroekonomiska recessionen kan anses ha berott i första hand på minskade investeringar. Industrins investeringstorka berodde främst på den internationella recessionen och den minskade konkurrenskraften, som försvagade företagens tillväxtpotentialer. Företagens investeringar i maskiner, utrustning och kommunikationsmedel minskade under året med hela 10 %. Tjänstesektorns och bostadsbyggnadssektorns investeringar räckte inte till för att motverka minskningen av de totala investeringarna. Investeringarna i bostadsbyggande ökade med 8 %, men industri- och affärsbyggandet minskade med 10 %. De snabbt ökande offentliga investeringarna motverkade en större minskning av de totala investeringarna. I fråga om investeringarna påminde Finlands utveckling mycket om utvecklingen i euroområdet i genomsnitt. Att ekonomin på det hela taget utvecklades positivare i Finland än i andra euroländer berodde på den välutvecklade privata efterfrågan.

De offentliga finanserna

Finanspolitiken var 2003 liksom året innan klart expansiv. De offentliga utgifterna fortsatte att öka och beskattningen av förvärvsinkomster lindrades något. Dessutom sänktes bilskatten betydligt, vilket ledde till ett kraftigt uppsving för

bilhandeln och till ökade skatteintäkter. Trots skattelättnaderna och utgiftsökningarna visade den offentliga sektorn överskott, även om överskottet minskade betydligt, dvs. med 2 procentenheter i förhållande till BNP. Förändringen var större än i något annat euroland.

Finanspolitiken i Finland var således fortfarande konjunkturpolitisk, dvs. konjunkturutjämnande. Den offentliga ekonomin utjämnade effekterna av den internationella recessionen genom att öka den offentliga konsumtionen och de offentliga investeringarna. Men den offentliga konsumtionens ökningstakt avtog till knappt 1 %, vilket var mindre än i euroområdet i genomsnitt. De offentliga investeringarna ökade däremot liksom föregående år med hela 7 %. Detta var otvivelaktigt konjunkturpolitiskt motiverat. Hälften av den ekonomiska tillväxten kunde tillskrivas den offentliga sektorns åtgärder, både den ökade offentliga efterfrågan och skattelättnaderna. Det totala skatteuttaget sjönk mer än något annat år, dvs. från 45,9 % till 44,6 %.

Till följd av den expansiva finanspolitiken minskade det offentliga överskottet klart från året innan. Förändringen var stor jämfört med de föregående åren: det offentliga s.k. EMU-överskottet utgjorde bara 2,3 % av BNP mot 4,3 % ett år tidigare. Detta berodde delvis på lättnaderna i inkomstbeskattningen och på de därigenom minskade skatteinkomsterna. Budgetbalansen försvagades klart mer i Finland än i andra EU-länder.

Även om de offentliga finanserna i Finland försvagades, liksom i de andra euroländerna, visade de fortfarande ett klart överskott. I det avseendet skilde sig Finland från de övriga euroländerna. På grund av det stora offentliga EMU-överskottet i Finland utgjorde stabilitets- och tillväxtpakten trots allt inte något hinder för en konjunkturutjämnande konjunkturpolitisk finanspolitik 2001–2003.

Det offentliga EMU-överskottet 2003 kunde till stor del tillskrivas det fonderande pensionsystemet, som på grund av de pensionspolitiska målsättningarna fortlöpande visar ett stort finansiellt överskott. Förutom att arbetspensionsfonderna hade ett stort överskott visade också statsfinanserna ett litet överskott. Den kommunala ekonomin visade däremot ett litet underskott. Överskottet i statsekonomin var 2003 ca 0,4 miljarder euro, medan kommunernas sammanräknade finansiella underskott var 0,8 miljarder euro. Statens budgetöverskott blev större än prognostiserat, även om det minskade med omkring en miljard euro jämfört med föregående år.

Inkomstskattelättnaderna och de minskade intäkterna från samfundsskatten ledde till att statens direkta skatteinkomster minskade med 7 % och kommunernas med ca 2 %. På grund av att skattelättnaderna kanaliserades till privat konsumtion ökade statens indirekta skatteintäkter med 5 %.

Normalt leder ett överskott i statsfinanserna till att statsskulden minskar liksom den s.k. EMU-skulden, som är ett mått på den offentliga sektorns bruttoskuld. Så skedde inte 2003. Statens skuld ökade med omkring 4 miljarder euro på grund av ändrad redovisningspraxis. Det var emellertid fråga om en kalkylmässig ändring och inte en verklig ökning av skuldbördan.

I fråga om stabilitets- och tillväxtpakten låg Finland fortfarande mycket väl till. Finland hade det största offentliga överskottet i hela euroområdet. I Finland har de offentliga finanserna under den tid stabilitets- och tillväxtpakten varit i kraft utvecklats gynnsammare än i de flesta andra euroländer. Dessutom stärks de offentliga finanserna i Finland jämfört med andra länder genom att överskottet i det lagstadgade arbetspensionssystemet, som till stor del förvaltas av den privata sektorn, räknas in i de offentliga finanserna. Den finländska samhällsekonomins konjunkturkänslighet och det växande antalet blivande pensionärer och den expanderande försörjningskvoten kräver starka offentliga finanser också i framtiden. Därför har Finland, liksom vissa andra länder, i sitt stabilitetsprogram lagt upp ett ambitiösare mål för budgetbalansen på medellång sikt än kraven i stabilitets- och tillväxtpakten. För närvarande förefaller överskottet i de offentliga finanserna emellertid att begränsas enbart till arbetspensionsfonderna. De övriga delarna av den offentliga sektorn, dvs. staten och kommunerna, kommer att fortsätta att visa ett litet underskott under de närmaste åren, om inte ekonomin åter börjar ta fart.

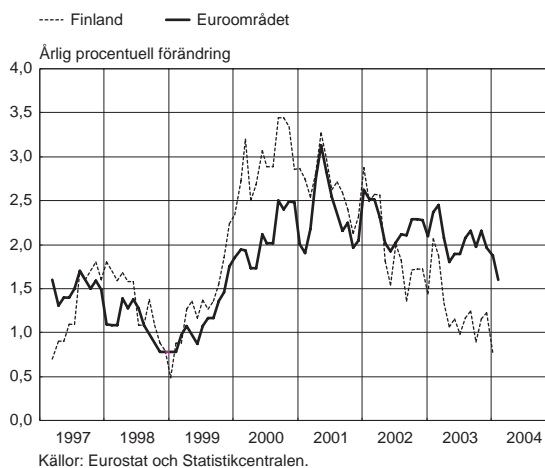
Prisstabiliteten i Finland och ECB:s penningpolitik

Inflationen avtog klart i Finland 2003, mer än i de flesta andra euroländer. Konsumentprisökningen stannade på 1,2 % och inflationstakten i Finland låg rejält, dvs. närmare en procentenhet, under genomsnittet för euroområdet och EU-länderna. Under andra halvåret avtog inflationstakten ytterligare och låg på ca 1/2 %. I fråga om prisutvecklingen hörde Finland klart till samma kategori som Tyskland och andra låginflations-

länder i euroområdet (figur 7). Avtagande inflation och god prisstabilitet vittnar för sin del om att den finländska ekonomin trots låga räntor och en expansiv finanspolitik inte hotades av någon överhettning.

I Finland mattades inflationen av oväntat snabbt och kraftigt. I detta avseende skiljde sig

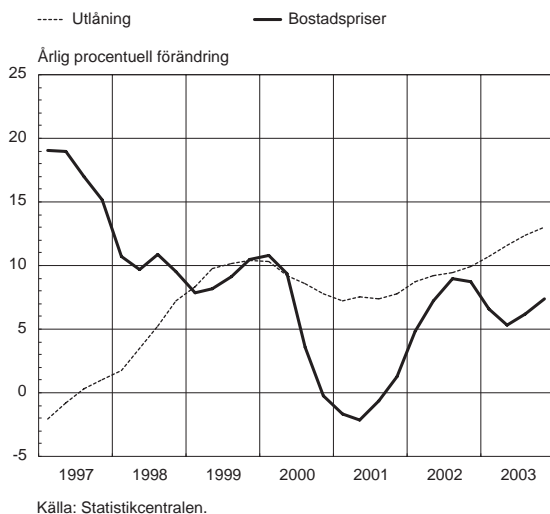
Figur 7. Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)

Finland från bl.a. Sverige och Danmark, där konsumentpriserna steg med över 2 %. Den avtagande inflationstakten berodde inte på en moderat lönepolitik. Tvärtom ökade arbetskraftskostnaderna i Finland under året med närmare 4 %, vilket var omkring en procentenhet mera än i euroområdet i genomsnitt. De ökade kostnaderna påverkade emellertid inte priserna. Då arbetskraftskostnaderna ökade snabbare i Finland än i andra länder började många företag rationalisera och produktiviteten steg därför snabbare i Finland än i andra euroländer. Tack vare en rätt god produktivitetsutveckling ökade enhetsarbetskostnaderna inte snabbare i Finland än i andra länder.

De låga räntorna lockade till ökad upplåning. Den rekordlåga räntenivån i euroområdet och bankernas konkurrens om marknadsandelar ledde till att de finländska hushållens länestock ökade 2003. Största delen av utlåningen till hushåll var bostadslån. På grund av den ökade upplåningen ökade också efterfrågan på bostäder och bostadspriserna steg (figur 8). Bostadsprisstegringen var rätt kraftig också 2003. På årsnivå steg priserna med ca 6,4 %.

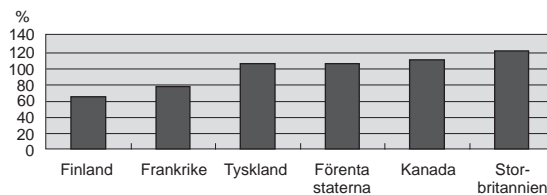
Figur 8. Bostadspriser och utlåning i Finland

Realpriserna på bostäder steg över den tidigare rekordnivån, dvs. 1989 års priser. Men i förhållande till hushållens inkomster var bostadspriserna ännu inte särskilt höga. På grund av de låga räntorna var de genomsnittliga lånekostnaderna i relation till inkomsterna så fördelaktiga att det blev förmånligare att köpa än hyra bostad. Det bör emellertid betonas att detta gäller bara så länge räntenivån är låg. Om räntorna stiger kan stora och långfristiga bostadslån leda till en oväntad minskning av de disponibla inkomsterna för hushåll med bostadslån.

Den ökade upplåningen ledde till att sparkvoten blev negativ för första gången sedan perioden 1988–1989. Det stora finansiella överskottet i ekonomin bestod endast av den offentliga sek-

Figur 9. Hushållens skuldsättning i förhållande till disponibel inkomst 2002

torns och företagens nettosparande. Hushållen med sina finansiella underskott tog däremot ytterligare lån för att täcka sina ökade utgifter. Trots ökad skuldsättning och en i sig oroande sänkning av sparkvoten förblev förhållandet mellan hushållens skulder och inkomster i Finland rätt tillfredsställande jämfört med andra länder (figur 9). Den låga sparkvoten ger emellertid inte längre anledning att hoppas att hushållen i fortsättningen håller uppe konsumtionstillväxten med hjälp av ytterligare upplåning. Tvärtom måste hushållens sparkvot i något skede börja stiga.

Den relativt gynnsamma realekonomiska utvecklingen i förening med god prisstabilitet ger vid handen att Finland var ett av de länder för vilka ECB:s penningpolitik var väl anpassad. I motsats till Tyskland drabbades Finland inte av djup recession och Finland hörde inte heller till höginflationsländerna. Även om ECB:s penningpolitik var mycket expansiv jämfört med Finlands tidigare penningpolitik kan den anses på ett lämpligt sätt ha stött den inhemska efterfrågan. De låga räntorna gav inte heller upphov till någon otyglad kreditexpansion eller överhettning av ekonomin, trots att bostadspriserna steg och hushållens sparkvot sjönk.

FINLANDS BANKS VERKSAMHET

Internationell verksamhet

Finlands Bank medverkar på många sätt i det internationella samarbetet inom EU och ECB och också i Internationella valutafonden (IMF) och Internationella regleringsbanken (BIS).

Internationella ekonomisk-politiska riktlinjer dryftades inte bara vid Internationella valutafonden (IMF) utan också i andra samarbetsorgan som Finlands Bank deltar i, såsom EU:s ekonomiska och finansiella kommitté, Internationella regleringsbanken (BIS) och OECD. Inom ECBS behandlades internationella frågor i kommittén för internationella förbindelser (International Relations Committee, IRC).

Finlands Bank företräder Finland i Internationella valutafonden. Finlands Banks ställningstaganden till frågor som behandlades i valutafondens direktion framfördes via direktionsledamoten för den nordisk-baltiska valkretsen.

I juni utvärderade Internationella valutafonden enligt avtalsartikel IV Finlands ekonomi och den ekonomiska politik som förts i landet. I sin analys lovordar valutafonden Finland för en imponerande budgetsanering och genomförda strukturreformer som hjälpte Finland ur den djupa recessionen i början av 1990-talet. Fonden uppmanade Finland att fortsätta på den inslagna vägen med politikval som bedöms som kloka även under tider med lägre tillväxt. Bedömningen är att arbetslöshet och befolkningens åldrande även framdeles kommer att vara de största utmaningarna för den finska ekonomin.

Valutafonden uttryckte sin oro för den försämrade utgiftsdisciplinen i Finland och föreslog som mål för Finland ett överskott i de offentliga finanserna på medellång sikt. Fonden rekommenderade utgiftsminskningar som möjliggör skattesänkningar utan att äventyra de offentliga finanserna. Fonden rekommenderade också att Finland fortsätter med arbetsmarknadsreformerna och fullföljer pensionsreformerna. Valutafondens bedömning var att det finansiella systemet i Finland är stabilt.

Bankfullmäktige anser att valutafondens rekommendation att Finland skall ha ett överskott i de offentliga finanserna på medellång sikt är förnuftig. Däremot anses inte den beslutsrelaterade marginella ökningen av de offentliga utgifterna i Finland under den globala recessionen de senaste åren nödvändigtvis ge anledning till oro.

Betydelsen av Internationella valutafondens länderanalyser och multilaterala övervakning (surveillance) när det gäller att förebygga finansiella kriser har under den senaste tiden accentuerats alltmer. I diskussionen om hur övervakningen skall effektiveras såg Finlands Bank en ökad utgivning av landrapporter som en viktig utvecklingsmöjlighet. *Med hjälp av offentlig ekonomisk information kan finansmarknadsaktörerna bedöma utvecklingen av olika risker. Samtidigt förbättras finansmarknadens genomsynlighet. Därför är det motiverat att förbättra tillgången på ekonomisk information. I många länder behövs Internationella valutafondens hjälp för utveckling av analysdata.*

Den tolfte stadgeenliga översynen av Internationella valutafondens medlemskvoter slutfördes i slutet av januari 2003 utan någon kvotshöjning. Finlands Bank tillstyrkte inte någon höjning av kvoterna utan ansåg att finansieringen var tillräcklig.

Medlemskvoterna är också utslagsgivande för hur mycket enskilda länder kan låna av IMF. För beslut i valutafonden om stora lån som överstiger den normala lånegränsen infördes en ny rutin enligt vilken direktionen i allt större utsträckning skall informeras om lånevillkoren och förhandlingsgången. Finlands Bank stödde eftertryckligt dessa nya spelregler som gör verksamheten öppnare. De nya rutinerna sattes första gången på prov i samband med ett lån till Argentina i september. Den nordisk-baltiska valkretsen *tvivlade på den argentinska regeringens löften och lade ned sin röst.*

Tillsammans med FN och regionala institutioner för utvecklingsfinansiering deltog valutafonden i det internationella samarbetet för att bygga

upp fattiga länders ekonomi. Fonden såg det som angeläget att återuppta de globala frihandelsförhandlingarna efter WTO:s ministermöte i Cancún. Fonden uppgav sig vara beredd att överväga tillfällig finansiering till medlemsländer om avregleringen av handeln medför anpassningskostnader. Finlands Bank stödde detta initiativ och åtgärder som gör det lättare för utvecklingsländerna att få ut sina produkter på den internationella marknaden. *Bankfullmäktige anser att Finlands Banks ståndpunkt är välgrundad.*

Ett viktigt projekt med tanke på regleringen av det internationella finanssystemet är de nya kapitaltäckningsreglerna, som samordnas av Baselkommittén för banktillsyn (det s.k. Basel II-avtalet) och som planeras träda i kraft före utgången av 2006. Inom EU förbereddes införandet av nya kapitaltäckningsregler i den rådgivande bankkommittén (Banking Advisory Committee) och dess arbetsgrupper. De nya EU-reglerna gäller inte bara kreditinstitut utan också värdepappersföretag.

Krishanteringsproblemen i samband med det finansiella systemet har lyfts fram i den internationella debatten mer än tidigare. Planeringsarbetet för att kunna hantera likviditetsstörningar och liknande situationer genom medverkan av centralbankerna och internationellt samarbete mellan myndigheterna har i Europa redan i praktiken tagit form. Också Finlands Bank undertecknade överenskommelsen, Memorandum of Understanding (MoU), mellan banktillsynsmyndigheterna och centralbankerna i EU om principerna för samarbete på hög nivå i krishanterings-situationer. Överenskommelsen trädde i kraft i mars 2003. I juni 2003 undertecknade de nordiska centralbankerna en överenskommelse om hantering av finansiella kriser, främst avseende informationsutbyte. Den nordiska överenskommelsen gäller en situation då svåra problem uppstår i en bank vars säte är i ett nordiskt land och som även är etablerad i andra nordiska länder.

Bankfullmäktige anser att det är nödvändigt att utveckla samarbetet om hantering av internationella finanskriser. Också Baselkommitténs revidering av kapitaltäckningsreglerna är välgrundad som en del av den stabilitetsfrämjande politiken.

Stabilitetsanalys och allmän övervakning av finansmarknaden

Finlands Bank analyserar verksamheten, läget och utvecklingen på finansmarknaden i Finland fortlöpande med avseende på makrostabiliteten.

Särskilda frågor som analyserades 2003 var makroekonomiska faktorerers inverkan på finansmarknaden, konsekvenserna av de nya kapitaltäckningsreglerna för banksektorn och risker i och uppbyggnaden av betalningssystemen och värdepappersinfrastrukturen.

I Finlands Banks publikationer konstaterades att finansmarknadens risktolighet under 2003 har satts på prov till följd av en världsekonomi som återhämtade sig långsamt och på grund av internationell osäkerhet och ökad obalans. Stigande bostads- och fastighetspriser i flera länder som en följd av kreditexpansionen har på senare tid väckt oro.

I den stabilitetsrapport som kom ut i oktober konstaterades att det finansiella systemet i Finland kommer att vara fortsatt stabilt om den ekonomiska utvecklingen blir som prognostiserats. Enligt bankens bedömning klarar det finländska banksystemets förlustbuffertar av ett par år av ekonomisk nolltillväxt och klart sjunkande tillgångspriser. En mer utdragen konjunkturedgång i Finland i förening med en mer omfattande europeisk recession skulle däremot sannolikt innebära ökade problem för banksektorn bl.a. genom ökade kreditförluster.

Bankfullmäktige anser att det är skäl att ta Finlands Banks oro för hushållssektorns skuldsättning på allvar. Det är också bra att banken analyserar det finländska banksystemets kristålighet och känslighet för makroekonomiska störningar.

De omstruktureringar av Nordea och OMHEX som blev resultatet av strukturaffärerna under året innebär att stabilitetsanalysen, den allmänna övervakningen och krishanteringsberedskapen måste utvecklas och samarbetet mellan de nordiska och de baltiska ländernas centralbanker fördjupas.

Kontantförsörjning

En av Finlands Banks viktigaste myndighetsuppgifter är att svara för betalningsmedelsförsörjningen. En gemensam uppgift för de nationella centralbankerna i euroområdet är att tillsammans med bankerna och värdetransportföretagen säkerställa en effektiv kontantförsörjning. I sin strategi har Finlands Bank som mål att penningförsörjningssystemet i Finland skall vara säkert, effektivt och geografiskt heltäckande.

Under 2003 inleddes en omstrukturering av logistiken och den regionala kontantförsörjningen. Det nya penningförsörjningssystemet infördes på prov vid början av 2004. Systemet omfat-

tar bl.a. förlängda mottagningstider i Finlands Banks regionkontor och som nytt inslag regionala sedeldepåer. Totalt har Finlands Bank fem regionkontor på olika håll i Finland, dvs. i Vanda, Åbo, Tammerfors, Uleåborg och Kuopio. De regionala depåerna finns i Norra Finland (Rovaniemi), Södra Österbotten (Seinäjoki och Vasa), Sydöstra Finland (Villmanstrand och Kouvola) och Mellersta Finland (Jyväskylä) i värdetransportföretagens nuvarande uppräkningscentraler. Förändringarna innebär att Finlands Bank alltmer koncentrerar sig på grossistfunktionen i kontantförsörjningen. I fyra av bankens regionkontor lades kundkassorna ned; endast kassan vid huvudkontoret i Helsingfors löser i fortsättningen in sedlar och mynt i mark från allmänheten.

Bankfullmäktige anser att reformerna nu när kontantutbytet är slutfört har varit riktiga och personalomstruktureringen i banken har genomförts under kontrollerade former.

Statistik och forskning

Finlands Bank sammanställer den Finlandsstatistik som enligt ECBS statistikkraav behövs för statistiken över monetära finansinstitut (MFI), annan finansverksamhet och betalningsbalansen i euroområdet, samt motsvarande nationell statistik. Sammanställningen av statistik för ECBS och EU:s behov är en myndighetsuppgift som tilldelats Finlands Bank i gemenskapslagstiftningen. Utöver löpande statistikproduktion ingår också en hel del statistiksamordning som koordineras av ECB och Europeiska gemenskapernas statistikkontor Eurostat.

Sammanställningen av statistik är inte enbart en myndighetsuppgift. Det är viktigt att tillförlitlig och högklassig monetär och ekonomisk statistik produceras också för allmänheten.

För forskningen vid Finlands Bank svarar huvudsakligen forskningsavdelningen och forskningsinstitutet för transitionsekonomier. Inom forskningen prioriteras penningpolitiska modeller, framtidsanalysen av den finansiella tjänstesektorn och analysen av transitionsekonomierna, framför allt Ryssland. Forskningsinstitutet för transitionsekonomier bedriver i huvudsak politikinriktad makroekonomisk forskning med fokus på monetära och finanspolitiska frågor. Geografiskt ligger forskningens tyngdpunkt på Ryssland. Utvidgningen av EU och händelserna i Ryssland ökade ytterligare efterfrågan på institutets sakkunskap i synnerhet inom Eurosystemet.

Forskningsinstitutet för transitionsekonomier deltog på många sätt i att utveckla samarbetet inom Rysslandsforskningen. Institutet ordnade den första workshopen för europeiska centralbanker om forskningen kring tillväxtekonomier. Institutets vårseminarium åtnjuter å sin sida status som det kanske viktigaste europeiska evenemanget inom forskningen i transitionsekonomier.

Bankfullmäktige anser att forskningen kring transitionsekonomierna är viktig och väl tjänar både Finlands nationella och de europeiska centralbankernas informationsbehov.

Styrning av bankens verksamhet och resurser

Finlands Banks interna verksamhet effektiviserades 2003 genom inrättandet av en ny byrå för dataadministration, till vilken dataadministrationen från tre avdelningar koncentrerades. Direktionen beslutade också att informationsenheten och avdelningen för publikations- och språktjänster skulle slås ihop från och med 2004. För att öka lokaleffektiviteten utarbetades en plan med målet att minimera inhyrningen av externa lokaler och inrymma huvudkontorets personal i bankens egna fastigheter i Kronohagen.

Antalet anställda fortsatte att minska. Till detta bidrog inte bara ett sjunkande antal visstidsanställda utan också projekt för effektivisering av olika funktioner. Lönesumman minskade något jämfört med 2002. Vid slutet av 2003 hade banken 626 anställda, av vilka 515 tjänstgjorde på huvudkontoret och 111 inom kontanthandlingen. Expertbefattningar hade 40 % av personalen. Vid Europeiska centralbanken tjänstgjorde 9 personer med lång tjänstledighet från Finlands Bank. Visstidsanställning hade 5 % av personalen. Den närvarande personalstyrkan minskade med 6,9 % från året förut. *Bankfullmäktige anser att omstruktureringen av personalen 2003 har varit välmotiverad och i balans med bankens förändrade uppgifter. Banken har lyckats spara kostnader samtidigt som banken har skött sina huvuduppgifter väl.*

I augusti öppnade Finlands Bank ett myntmuseum som för allmänheten skall berätta om penningpolitiken och centralbanksverksamheten och ge en historisk överblick över pengar, monetära system och finska betalningsmedel. Museet togs väl emot av allmänheten och besökarantalet överträffade alla förväntningar. Fram till slutet av december 2003 hade museet haft ca 8 900 besökare. *Det nya myntmuseet tjänar den fin-*

ländska kulturen och ger en överblick över den ekonomiska historien. Att inrätta och upprätthålla ett myntmuseum passar väl in i Finlands Banks offentliga service.

I oktober 2003 sålde Finlands Bank sitt innehav i OMHEX, dvs. drygt 2 % av bolagets aktiestock. Innehavet härstammade från bankens tidigare aktieinnehav i Finlands Värdepapperscentral (APK). APK fusionerades 1998 med HEX. Då aktierna genom fusionen mellan HEX Oyj och svenska OM AB (publ) i september 2003 blev börsnoterade, såg Finlands Bank det inte längre som meningsfullt att kvarstå som aktieägare i det nya bolaget. Under andra hälften av 2003 sålde

banken sitt 40-procentiga innehav i Setec. Bolaget bildades för tio år sedan av Finlands Banks sedeltryckeri och 60 % av aktiestocken såldes 1998 till utomstående investerare. Den traditionella sedelproduktionen har krympt till några procent av Setecs omsättning. I Setecs verksamhet har tyngdpunkten flyttats över till smartkort och produkter för visuell identifiering.

Enligt bankfullmäktiges uppfattning var aktieförsäljningen en naturlig följd av de tidigare besluten. Besluten motiveras av att kontanterna har minskat i betydelse, Setecs verksamhet har ändrat karaktär och sedeltryckeriverksamheten redan tidigare lagts ut.

FINLANDS BANKS BOKSLUT

Balansräkning, miljoner euro

	31.12.2003	31.12.2002
Tillgångar		
<i>Guld och guldfordringar (1)</i>	521	515
<i>Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför euroområdet (2)</i>	8 131	8 694
Fordringar på Internationella valutafonden (IMF)	776	816
Banktillgodohavanden, värdepapper, lån och andra tillgångar	7 355	7 878
<i>Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i euroområdet (3)</i>	790	721
<i>Fordringar i euro på hemmahörande utanför euroområdet (4)</i>	0	0
Banktillgodohavanden, värdepapper och lån	0	0
<i>Fordringar i euro på kreditinstitut i euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner (5)</i>	2 850	2 970
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	2 850	2 970
Långfristiga refinansieringstransaktioner	–	–
<i>Övriga fordringar i euro på kreditinstitut i euroområdet (6)</i>	1	1
<i>Fordringar inom Eurosystemet (7)</i>	4 071	3 605
Andel i ECB	70	70
Fordran för överförd valutareserv	699	699
Nettofordran för tilldelade eurosedlar inom Eurosystemet	3 303	2 836
<i>Övriga tillgångar (8)</i>	767	808
Euroområdets mynt	30	66
Materiella och immateriella anläggningstillgångar .	211	212
Övriga omsättningstillgångar	386	23
Diverse	141	507
Summa tillgångar	17 132	17 315

På grund av avrundning stämmer inte alltid totalsummorna.

Skulder	31.12.2003	31.12.2002
<i>Utelöpande sedlar (1)</i>	6 923	5 853
<i>Skulder i euro till kreditinstitut i euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner (2)</i>	2 146	3 759
RTGS-konton (inklusive kassakrav)	2 146	3 759
Inlåningsfacilitet	0	–
<i>Skulder i euro till övriga hemmahörande i euroområdet (3)</i>	1	5
<i>Skulder i euro till hemmahörande utanför euroområdet (4)</i>	0	1
<i>Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför euroområdet (5)</i>	248	0
Inlåning och övriga skulder	248	0
<i>Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF (6)</i>	168	185
<i>Skulder inom Eurosystemet (7)</i>	2 777	2 159
<i>Övriga skulder (8)</i>	166	77
<i>Värderegleringskonto (9)</i>	530	689
<i>Avsättningar (10)</i>	2 610	3 120
<i>Eget kapital (11)</i>	1 386	1 304
Grundfond	841	841
Reservfond	545	463
<i>Årets vinst (12)</i>	177	163
Summa skulder	17 132	17 315

Resultaträkning, miljoner euro

	1.1–31.12.2003	1.1–31.12.2002
<i>RÄNTEINTÄKTER (1)</i>	366	442
<i>RÄNTEKOSTNADER (2)</i>	-119	-209
<i>RÄNTENETTO (3)</i>	247	233
<i>REALISERADE VINSTER OCH FÖRLUSTER AV VALUTAKURSDIFFERENSER (4)</i>	-662	-215
<i>REALISERADE PRISDIFFERENSER PÅ VÄRDEPAPPER (5)</i>	72	94
<i>FÖRÄNDRING AV AVSÄTTNINGAR FÖR VALUTA- OCH KURSRIKISER (6)</i>	590	121
<i>NETTORESULTAT AV FINANSIELLA TRANSAKTIONER</i>	247	233
<i>NETTOANDEL AV DE MONETÄRA INKOMSTERNA (7)</i>	6	14
<i>ANDEL AV ECB:S VINST (8)</i>	11	25
<i>ÖVRIGA INTÄKTER FRÅN CENTRALBANKSVERKSAMHETEN (9)</i>	6	15
<i>RESULTATET AV CENTRALBANKS- VERKSAMHETEN</i>	269	287
<i>ÖVRIGA INTÄKTER (10)</i>	78	41
<i>VERKSAMHETSKOSTNADER</i>		
Personalkostnader (11)	-55	-53
Administrationskostnader (12)	-19	-20
Avskrivningar av anläggningstillgångar (13)	-4	-3
Sedelproduktionskostnader (14)	-1	-2
Övriga kostnader (15)	-10	-10
<i>FÖRÄNDRING AV AVSÄTTNINGAR (16)</i>	-81	-77
<i>ÅRETS RESULTAT (17)</i>	177	163

Bokslutsbilagor

	31.12.2003		31.12.2002	
<i>Foturkontrakt i utländsk valuta, mn euro</i>				
Köpekontrakt ¹	642,0		–	
Säljkontrakt ¹	–		–	
<i>Aktier och andelar, nominellt värde, mn euro</i> (Finlands Banks innehav inom parentes)				
Setec	0	(0 %)	2,7	(40 %)
Rahakontti	0	(0 %)	0	(52 %)
HEX, Helsingfors Värdepapper- och derivativbörs, clearingbolag	0	(0 %)	1,9	(7 %)
Bank for International Settlements	11,5	(1,67 %)	11,5	(1,67 %)
Bostadsaktier	6,2		6,3	
Fastighetsaktier	–		–	
Övriga aktier och andelar	0,1		0,1	
Summa	17,8		22,5	
<i>Kalkylmässig andel av</i> <i>Värdepapperscentralens fond, mn euro</i>	0,3		0,2	
<i>Pensionsåtaganden, mn euro</i>				
Finlands Banks pensionsåtaganden	425,5		412,6	
– därav täckt genom avsättningar	367,2		351,7	
<i>Finlands Banks intressekontor, mn euro</i>				
– inlåning	19,6		20,4	
– utlåning	6,0		7,8	

¹ Till genomsnittskursen för respektive valuta på årets sista bankdag.

Finlands Banks fastigheter

Fastighet	Adress	Byggnadsår	Volym ca m ³
Helsingfors	Fredsgatan 16	1883/1961	49 500
	Unionsgatan 33/Fredsgatan 19	1848/1954	50 500
	Snellmansgatan 6 ¹	1857/1892/2001	26 930
	Snellmansgatan 2 ¹	1901	3 200
	Ramsöuddsvägen 34	1920/1983/1998	4 600
Kuopio	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Tammerfors	Hämeenkatu 13 ¹	1942	36 000
Uleåborg	Kajaaninkatu 8	1973	17 700
Åbo	Slottsgatan 20	1914	10 500
Vanda	Mosskogsvägen 1	1979	311 500
Enare	Saariselkä	1968/1976/1998	6 100

¹ Överfört till Finlands Banks pensionsfond 1.1.2002.

Bankfullmäktige har beslutat att vinsten, 176 869 728,87 euro, disponeras så att 88 434 864,43 euro överförs till reservfonden och 88 434 864,44 euro reserveras för statens behov.

Kommentarer till bokslutet

Redovisningsprinciper

Finlands Bank tillämpar de redovisningsprinciper och -metoder som antagits av ECB-rådet, och boksluten upprättas enligt dessa harmoniserade principer. Enligt 11 § lagen om Finlands Bank fastställer bankfullmäktige grunderna för bankens bokslut på framställning av direktionen.

Uppställningsformen för resultaträkningen ändrades 2002 enligt den uppställningsform som rekommenderas av ECBS. Efter posterna "Realiserade vinster/förluster av valutakursdifferenser" och "Realiserade prisdifferenser på värdepapper" redovisas förändringen av avsättningar för valuta- och kursrisker avseende dessa resultatposter. Enligt redovisningsprinciperna ökas eller minskas avsättningarna med nettot av de ovannämnda posterna. Valutakurs- och prisdifferenserna påverkar således inte resultatet. Samtidigt ändrades posten "Övriga intäkter från centralbanksverksamheten" till innehållet, och två nya poster, "Andel av ECB:s vinst" och "Övriga intäkter", lades till som ytterligare information.

Guld och poster i utländsk valuta

Posterna i utländsk valuta och guld har i bokslutet omräknats till euro enligt kurserna på balansdagen. Posterna i utländsk valuta har värderats i valuta för valuta. Värdepapperen har värderats enligt värdepappersslag. Värderingsdifferenser som beror på valutakurser redovisas separat från differenser som beror på prisförändringar på värdepapper. Differenser som beror på pris- och kursförändringar avseende guld redovisas i en post.

Återförsäljnings- och återköpsförbindelser avseende värdepapper

Återförsäljningsförbindelser avseende värdepapper, dvs. omvända repor, upptas i balansräkningen som utlåning mot säkerhet på tillgångssidan. Återköpsavtal, dvs. repor, redovisas i balansräkningen som inlåning mot säkerhet på skuldsidan. Värdepapper som sålts genom repor kvarstår i Finlands Banks balansräkning.

Fordringar och skulder mellan EU-ländernas nationella centralbanker

Transaktioner mellan EU-ländernas nationella centralbanker hanteras i första hand i Target-systemet, som är ett transeuropeiskt automatiserat system för bruttoavveckling av betalningar i realtid. Transaktionerna genererar bilaterala fordringar och skulder på konton som EU:s centralbanker håller för varandra. Dessa fordringar och skulder netto redovisas så att ECB är motpart gentemot båda parterna. Varje nationell centralbank har således endast en nettoposition gentemot ECB.

Anläggningstillgångar

Från och med räkenskapsåret 1999 har anläggningstillgångarna värderats till anskaffningskostnaden minus avskrivningar. Linjär avskrivning tillämpas. De linjära avskrivningarna görs under den förväntade ekonomiska livslängden för anläggningstillgångarna med början den andra kalendermånaden efter förvärvet.

Motposten till byggnader och markområden som i balansräkningen för 1999 aktiverats till marknadsvärde är värderegleringskontot. Avskrivningarna på byggnaderna har redovisats mot värderegleringskontot så att de inte påverkar resultatet.

De ekonomiska livslängderna är följande:

- datorer, kringutrustning och program, bilar: 4 år
- maskiner, inventarier: 10 år
- byggnader: 25 år.

Anläggningstillgångar värda under 10 000 euro avskrivs under anskaffningsåret.

Eurosedlar och monetära inkomster

ECB och de tolv centralbankerna i euroområdet, som tillsammans bildar Eurosystemet, har sedan den 1 januari 2002 gett ut eurosedlar.¹ Det totala värdet av utelöpande eurosedlar fördelas på centralbankerna den sista bankdagen i respektive månad enligt fördelningsnyckeln för sedlar.²

¹ Europeiska centralbankens beslut av den 6 december 2001 om utgivningen av eurosedlar (ECB/2001/15).

² Fördelningsnyckeln för sedlar har härletts ur de procentandelar som erhålls genom att ECB:s andel avräknas från det totala värdet av utgivna eurosedlar och det resterande beloppet, som utgör de nationella centralbankernas andel, delas enligt fördelningsnyckeln för ECB:s kapital.

ECB har tilldelats 8 % av det totala värdet av utelöpande eurosedlar och resterande 92 % har fördelats på de nationella centralbankerna enligt fördelningsnyckeln för ECB:s kapital. Andelen redovisas i balansräkningen i skuldposten "Utelöpande sedlar". Skillnaden mellan värdet av eurosedlar som tilldelats den nationella centralbanken enligt sedelfördelningsnyckeln och värdet av eurosedlar som centralbanken faktiskt satt i omlopp bildar en räntebärande fordran eller skuld inom Eurosystemet. Dessa räntebärande³ fordringar eller skulder redovisas i delposten "Poster inom Eurosystemet: nettofordran/nettoskuld för tilldelade eurosedlar inom Eurosystemet". Finlands Bank redovisar en nettofordran.

Fordringar och skulder för eurosedlar inom Eurosystemet justeras 2002–2007 med ett utjämningsbelopp för att den relativa inkomstfördelningen mellan de nationella centralbankerna inte skall förändras väsentligt från åren innan. Justeringarna görs för skillnaden mellan det genomsnittliga värdet av utelöpande sedlar för varje nationell centralbank under perioden juli 1999–juni 2001 och det genomsnittliga värdet av sedlar som centralbanken under denna period hade blivit tilldelad enligt kapitalfördelningsnyckeln. Utjämningsbeloppen minskar stegvis varje år fram till den 31 december 2007. Därefter kommer de monetära inkomsterna att fördelas fullt ut i förhållande till de nationella centralbankernas inbetalda andelar av ECB:s kapital. Räntetäkterna och -kostnaderna på dessa poster nettas över ECB:s konton och redovisas i posten "Räntenetto".

ECB-rådet har beslutat att ECB:s intjänade inkomster från sin andel på 8 % av det totala värdet av utelöpande eurosedlar skall fördelas på de nationella centralbankerna i form av en preliminär vinstutdelning⁴. Dessa monetära inkomster fördelas i sin helhet enligt ovan, förutsatt att ECB:s vinst för räkenskapsåret inte understiger ECB:s intjänade inkomster från utelöpande eurosedlar. ECB:s intjänade monetära inkomster för 2003 fördelades enligt beslut av ECB-rådet inte på de nationella centralbankerna. De omkostnader ECB haft för utgivningen och hanteringen av eurosedlar kan genom beslut av ECB-rådet avräknas från de monetära inkomsterna.

³ Europeiska centralbankens beslut av den 6 december 2001 om fördelning av de monetära inkomsterna för de deltagande medlemsstaternas nationella centralbanker från och med räkenskapsåret 2002 (ECB/2001/16).

⁴ ECB:s beslut (ECB/2002/9).

Händelser efter bokslutet

Ändring av ECB:s fördelningsnyckel

Enligt artikel 29.3 i stadgan för ECBS skall de nationella centralbankernas vikter i fördelningsnyckeln för teckning av ECB:s kapital justeras vart femte år⁵. Den första justeringen trädde i kraft den 1 januari 2004. En ytterligare justering blir nödvändig när tio nya medlemsstater ansluter sig till EU den 1 maj 2004. Justeringen av fördelningsnyckeln den 1 januari 2004 följde rådets beslut av den 15 juli 2003 om det statistiska underlag som skall användas vid ändring av fördelningsnyckeln för tecknande av Europeiska centralbankens kapital. Också justeringen den 1 maj 2004 väntas basera sig på rådets beslut.

Andel i ECB

Finlands Banks andel av ECB:s kapital ökade med 2,3 % till 1,4298 %. Detta innebär att tillgångsposten "Andel i ECB" ökade från 70 miljoner euro till 71 miljoner euro på grund av den extra kapitalandel som inbetalats till ECB.

De nationella centralbankernas fordringar på ECB för överförd valutareserv

På grund av de justerade vikterna i och ändringen av fördelningsnyckeln för teckning av ECB:s kapital är det nödvändigt att också se över de nationella centralbankernas fordringar på ECB. Fordringarna grundar sig på respektive nationell centralbanks andel av de reservtillgångar som överförts till ECB. Bankens fordran för överförd valutareserv ökade från 699 miljoner euro till 715 miljoner euro den 1 januari 2004.

Ändringar som träder i kraft den 1 maj 2004

När en eller flera nya stater går med i EU och deras nationella centralbanker ansluter sig till ECBS medför det att det tecknade kapitalet i ECB och de reservtillgångar som maximalt överförs till ECB automatiskt ökar.

⁵ I artikel 29.3 i stadgan för Europeiska centralbanksystemet (ECBS) konstateras att de vikter som tilldelats de nationella centralbankerna skall ändras vart femte år efter upprättandet av ECBS. Eftersom ECB-rådet fastställde vikterna 1998, justeras fördelningsnyckeln första gången vid utgången av 2003 och de nya vikterna gäller 1.1.2004–31.12.2008.

Redovisningsprinciper för resultaträkningen

Intäkterna och kostnaderna redovisas på upplupen basis.

Realiserade intäkter och kostnader resultatförs. Realiserade valutakursvinster och -förluster redovisas till daglig nettogenomsnittskurs. Vinst och förluster på grund av förändringar i värdepapperspriserna har redovisats enligt genomsnittskostnadsmetoden.

Orealiserade vinster redovisas i balansräkningen på värderingskontot.

Orealiserade förluster resultatförs när de är större än motsvarande orealiserade värderingsvinster som tidigare tagits upp på värderingskontot i balansräkningen. Resultatförda, orealiserade förluster återförs inte under följande räkenskapsperioder. Om orealiserade förluster i ett värdepappersslag eller i en valuta resultatförs i bokslutet justeras nettogenomsnittskostnaden för värdepappersslaget eller nettogenomsnittskursen för valutan på motsvarande sätt före ingången av följande räkenskapsperiod.

Orealiserade förluster och vinster (netto) särredovisas per värdepappersslag och valuta och för guldinnehavet.

Differensen mellan anskaffningskostnaden och det nominella värdet för värdepapperet resultatförs under löptiden.

Finlands Banks resultaträkning innehåller intäkterna och kostnaderna för Finlands Banks pensionsfond och Finansinspektionen.

Pensionsfond

År 2001 beslutades att Finlands Banks pensionsåtagande skulle hanteras genom en pensionsfond i bankens balansräkning. Syftet med arrangementet, som trädde i kraft vid början av 2002, är att sörja för att tillgångarna för täckning av bankens pensionsåtagande placeras med högsta möjliga avkastning. En separat årsredovisning upprättas för pensionsfonden.

Poster utanför balansräkningen

Valutaterminerna inräknas i nettogenomsnittskostnaden för valutapositionen. Vinst och förluster av poster utanför balansräkningen behandlas på samma sätt som vinster och förluster av poster i balansräkningen.

Kommentarer till balansräkningen*Tillgångar***1. Guld och guldfordringar**

Finlands Bank har 1 577 345 troyuns guld som i bokslutet upptagits till marknadsvärde. Vid början av 1999 överförde Finlands Bank, i likhet med de övriga nationella centralbankerna i Eurosystemet, cirka 20 % av sitt guld till ECB.

	31.12.2003	31.12.2002
Guld		
Kvantitet: troyuns	1 577 345	1 577 069
Pris: euro/troyuns guld	330,36	326,83
Marknadsvärde (euro)	521 098 433	515 433 389
Ändring av marknadsvärdet (euro)	5 665 044	18 562 651

Förändringen i guldquantiteten beror på viktskillnadstransaktioner.

2. Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför euroområdet

I posten ingår till valutarenserven hänförliga valutafordringar på hemmahörande utanför euroområdet samt fordringar i SDR på Internationella valutafonden (IMF).

Fordringarna på Internationella valutafonden (IMF) består av följande poster (miljoner):

	31.12.2003		31.12.2002	
	EUR	SDR	EUR	SDR
Reservposition i IMF	615,0	522,1	618,1	476,8
Särskilda dragningsrätter	154,3	131,0	190,6	147,0
Övriga fordringar på IMF	6,8	5,8	7,5	5,8
	776,1	658,9	816,2	629,6

Finlands medlemsandel i valutafonden är 1 263,8 miljoner SDR. Reservpositionen är den del av Finlands medlemsandel som har betalats till IMF i utländsk valuta. Den andra delen av medlemsandelen har betalats i mark. Denna del har valutafonden lånat tillbaka till Finlands Bank. Den i mark betalda medlemsandelens nettoeffekt på Finlands Banks balansräkning är noll, eftersom fordran och skulden redovisas i samma balanspost.

Finlands Banks särskilda dragningsrätter (Special Drawing Rights, SDR) uppgår till 154,3 miljoner euro. De utgör en valutarenserv som IMF har lagt upp och fördelat på sina medlemsländer. Särskilda dragningsrätter används i valutahan-

deln på samma sätt som normala valutor. Postens värde förändras genom valutahandeln mellan medlemsländerna. Postens storlek påverkas också av utbetalda och erhållna räntor och vinstandelen i IMF.

Finlands Banks fordringar på Internationella valutafonden uppgår totalt till 776,1 miljoner euro. Kursen mellan SDR och euro var 1,178 den 31 december 2003.

Utöver IMF-posterna redovisas här banktillgodohavanden, värdepapper och andra fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför euroområdet.

Finlands Bank överförde vid början av 1999 en del av sina fordringar i dollar och yen till ECB.

3. Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i euroområdet

I posten ingår banktillgodohavanden och värdepapper.

4. Fordringar i euro på hemmahörande utanför euroområdet

Här ingår fordringar i euro på Internationella regleringsbanken (BIS).

5. Fordringar i euro på kreditinstitut i euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner

Posten omfattar balansvärdet för sådana instrument som används i penningpolitiken.

De huvudsakliga refinansieringstransaktionerna är likvidiserande operationer som genomförs som standardiserade anbudsförfaranden varje vecka och har en löptid på två veckor. De huvudsakliga refinansieringstransaktionerna spelar en nyckelroll när det gäller att uppfylla syftet med Eurosystemets marknadsoperationer och de tillför merparten av likviditeten i den finansiella sektorn. Fordringarna relaterade till huvudsakliga refinansieringstransaktioner uppgick till 2 850 miljoner euro.

Under 2003 genomfördes också långfristiga refinansieringstransaktioner och finjusterande transaktioner, men de gav inte upphov till fordringar vid årets slut. De långfristiga refinansieringstransaktionerna genomförs varje månad som standardiserade anbudsförfaranden för tillförsel av likviditet. Reverserade finjusterande transaktioner genomförs efter behov för att utjämna ränteeffekterna av oväntade likviditets-svängningar.

6. Övriga fordringar i euro på kreditinstitut i euroområdet

Här ingår konton i kreditinstitut i euroområdet.

7. Fordringar inom Eurosystemet

I posten redovisas fordringar inom Eurosystemet. Varje nationell centralbank i Eurosystemet har en andel av ECB:s kapital som fördelas enligt en s.k. fördelningsnyckel. Fördelningsnyckeln baseras på antalet invånare och bruttonationalprodukten i respektive land. Den justeras med fem års mellanrum. Följande justering sker i början av 2004. Finlands Banks andel av ECB:s kapital är 70 miljoner euro, dvs. 1,3970 %. Finlands Banks fordran på ECB för överförd valuta- och guldreserv är 699 miljoner euro. Här ingår också nettofordran för tilldelade eurosedlar inom Eurosystemet.

8. Övriga tillgångar

I posten ingår mynt i euroområdet, värdepapper upptagna som investeringstillgångar och anläggningstillgångar (byggnader, maskiner och inventarier). Vidare ingår pensionsfondens tillgångar och placeringar, poster som hänför sig till värderingen av poster utanför balansräkningen samt resultatregleringar och övriga tillgångar.

Skulder

1. Utelöpande sedlar

Posten innehåller Finlands Banks andel, 6 923 miljoner euro, av totalvärdet av utelöpande eurosedlar.

2. Skulder i euro till kreditinstitut i euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner

I posten ingår saldona på kreditinstitutens RTGS-konton. Kreditinstitutet uppfyller sitt kassakrav så att medelvärdet av de dagliga saldona på deras RTGS-konto under uppföljningsperioden skall vara minst lika stort som deras kassakrav. Syftet med kassakravssystemet är primärt att jämna ut penningmarknadsräntorna och öka behovet av strukturell centralbanksfinansiering.

Här redovisas också kreditinstitutens insättningar över natten.

3. Skulder i euro till övriga hemmahörande i euroområdet

I posten ingår skulder i euro till andra kreditinstitut än sådana som omfattas av kassakravet.

4. Skulder i euro till hemmahörande utanför euroområdet

Här upptas saldona på konton i Finlands Bank som innehåses av internationella organisationer och banker utanför euroområdet.

5. Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför euroområdet

Repor för förvaltning av valutareserven redovisas här.

6. Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF

Under denna post redovisas Finlands Banks skuld motsvarande de särskilda dragningsrätterna (jfr motsvarande post under tillgångar). Till en början var de särskilda dragningsrätterna och deras motpost lika stora. Till följd av handel är fordringarna relaterade till särskilda dragningsrätter numera större än motposten. Motposten uppgår till 143 miljoner SDR och har varit oförändrad under många år.

7. Skulder inom Eurosystemet

Posten innehåller Finlands Banks skuld i anslutning till Targetbetalningar. Motpart är ECB, eftersom fordringarna och skulderna relaterade till Targetbetalningar mellan de nationella centralbankerna har nettats gentemot ECB. Här ingår också saldona på konton i Finlands Bank som innehåses av andra nationella centralbanker.

8. Övriga skulder

Här ingår resultatregleringar och övriga skulder.

9. Värderingskonto

Här redovisas uppskrivningar av markområden och byggnader samt värderingsdifferenser beroende på ändrad redovisningspraxis. I posten ingår också realiserade värderingsvinster på grund av marknadsvärdering av valutaposter och värdepapper.

10. Avsättningar

Enligt 20 § lagen om Finlands Bank kan avsättningar göras i bokslutet, om detta är nödvändigt för att trygga realvärdet av bankens fonder eller för att utjämna sådana variationer i resultatet som orsakas av förändringar i valutakurserna eller marknadspriserna på värdepapper. Avsättningarna uppgår till 2 243 miljoner euro.

I bokslutet har dessutom gjorts en avsättning för täckning av pensionsåtagandet. Finlands Banks pensionsåtagande uppgår sammanlagt till 426 miljoner euro, varav 86 % eller 367 miljoner euro är täckt.

11. Eget kapital

Här ingår bankens grundfond och reservfond. Om bankens bokslut uppvisar förlust skall denna enligt 21 § lagen om Finlands Bank täckas med medel ur reservfonden. Till den del reservfonden inte räcker för ändamålet kan förlusten tills vidare lämnas utan täckning. De följande årens vinst skall i första hand användas till att täcka förluster som lämnats utan täckning.

12. Årets vinst

Vinsten för räkenskapsåret 2003 blev 177 miljoner euro.

Kommentarer till resultaträkningen

1. Ränteintäkter

Ränteintäkterna uppgick till sammanlagt 366 miljoner euro. Största delen av dem, 305 miljoner euro, består av ränteintäkter från valutareserven och resten, 62 miljoner euro, av ränteintäkter från fordringar i euro. Av dessa var 48 miljoner euro ränteintäkter från fordringar relaterade till penningpolitiska transaktioner och 14 miljoner euro ränteintäkter från en fordran på ECB för överförd valutareserv.

2. Räntekostnader

Räntekostnaderna uppgick till sammanlagt 119 miljoner euro. Av dem utgör 46 miljoner euro räntor på inestående kassakravsmedel. Räntekostnaderna för skulderna inom Eurosystemet och för Targetsaldon som innehåses av centralbanker i EU-länder utanför Eurosystemet uppgick till 66 miljoner euro. Räntan på skulden och

fordran för ECB:s sedelandel, tilldelningen enligt kapitalfördelningsnyckeln och den åtföljande justeringen har netto-redovisats till ett belopp av 3 miljoner euro.

3. Räntenetto

Räntenettot, som utgjorde 247 miljoner euro, räknas som skillnaden mellan ränteintäkter och räntekostnader.

4. Realiserade vinster/förluster av valutakursdifferenser

Posten innehåller realiserade vinster och förluster vid försäljning av poster i utländsk valuta. År 2003 realiserades förluster från valutakursdifferenser för 662 miljoner euro.

5. Realiserade prisdifferenser på värdepapper

Här ingår realiserade vinster och förluster vid försäljning av värdepapper. Varje värdepappersslag värderas separat i bokföringen. Till följd av prisdifferenserna på värdepapper realiserades 2003 en vinst på 72 miljoner euro.

6. Förändring av avsättningar för valuta- och kursrisker

Avsättningar upplöstes för 590 miljoner euro enligt redovisningsprinciperna.

7. Nettoandel av de monetära inkomsterna

Här upptas nettosumman av de monetära inkomster som betalats in till Eurosystemet respektive återfördelats från Eurosystemet. De monetära inkomsterna för varje nationell centralbank har 2003 beräknats på centralbankens faktiska avkastning från reserverade tillgångar som den håller som motvärden till skuldbasen. Skuldbasen består av följande poster: utelöpande sedlar, skulder till kreditinstitut inom euroområdet relaterade till penningpolitiska transaktioner, nettoskulder inom Eurosystemet på grund av Targettransaktioner och nettoskulder inom Eurosystemet för tilldelade eurosedlar inom Eurosystemet. Ränta som erlagts på skulder som ingår i skuldbasen avräknas från de monetära inkomsterna före sammanräkning med motsvarande inkomster för de övriga nationella centralbankerna. De reserverade tillgångarna består av följande poster: fordringar på kreditinstitut inom euroom-

rådet relaterade till penningpolitiska transaktioner, fordringar inom Eurosystemet för överförd valutareserv, nettofordringar inom Eurosystemet på grund av Targettransaktioner, nettofordringar inom Eurosystemet för tilldelade eurosedlar och en med fördelningsnyckeln beräknad begränsad andel av den nationella centralbankens guld. Ingen avkastning beräknas på guld. Om de reserverade tillgångarna överstiger eller understiger värdet av skuldbasen, beräknas avkastningen på skillnaden med den procentuella genomsnittliga avkastningen på alla nationella centralbankers sammanlagda reserverade tillgångar. Eurosystemets sammanräknade monetära inkomster fördelas på de nationella centralbankerna enligt kapitalfördelningsnyckeln.

8. Andel av ECB:s vinst

Posten innehåller 11 miljoner euro i vinstutdelning från ECB för 2002.

9. Övriga intäkter från centralbanksverksamheten

I posten ingår dividender, expeditionsavgifter, provisioner och övriga intäkter.

10. Övriga intäkter

I posten ingår 15 miljoner euro i Finansinspektionens tillsynsavgifter, 24 miljoner euro i intäkter från Finlands Banks pensionsfond och diverse övriga intäkter.

11. Personalkostnader

Lönekostnaderna uppgick till 37 miljoner euro. De sociala kostnaderna uppgick till 17 miljoner euro. I beloppet ingår utbetalda pensioner för 15 miljoner euro.

12. Administrationskostnader

Här redovisas hyror, möteskostnader, kostnader för intressegrupper, kostnader för köpta tjänster och kontorsartiklar. Som administrationskostnader redovisas också kostnaderna för utbildning, tjänsteresor och rekrytering.

13. Avskrivningar av anläggningstillgångar

På anläggningstillgångarna gjordes avskrivningar för 4 miljoner euro.

14. Sedelproduktionskostnader

Sedelproduktionskostnaderna uppgick till 1 miljon euro.

15. Övriga kostnader

Största delen av övriga kostnader hänför sig till användning och underhåll av fastigheter.

16. Förändring av avsättningar

Utöver en pensionsavsättning gjordes andra avsättningar enligt 20 § lagen om Finlands Bank för

65 miljoner euro. Pensionsavsättningen var 16 miljoner euro.

17. Årets resultat

Vinsten för räkenskapsåret 2003 blev 177 miljoner euro. Direktionen föreslår för bankfullmäktige att 88,4 miljoner euro av vinsten reserveras för statens behov.

FINLANDS BANKS FÖRVALTNING OCH ÄRENDEN HANDLAGDA AV BANKFULLMÄKTIGE

Inledning

Enligt lagen om Finlands Bank (214/1998), som trädde i kraft den 1 januari 1999, är bankens förvaltningsorgan bankfullmäktige och direktionen. Till bankfullmäktige hör nio bankfullmäktigeledamöter som tillsätts av riksdagen. Bankfullmäktiges uppgifter är uppdelade på tre områden: tillsyn, centrala förvaltningsuppgifter och övriga uppgifter. Bankfullmäktige ger årligen till riksdagen en berättelse om Finlands Banks verksamhet och förvaltning och om de viktigaste ärenden som bankfullmäktige har behandlat. Dessutom kan bankfullmäktige vid behov ge riksdagen berättelser om genomförandet av den monetära politiken och Finlands Banks övriga verksamhet.

Den 1 juli 2003 trädde lagen om Finansinspektionen i kraft. Enligt lagen skall bankfullmäktige övervaka den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i Finansinspektionens verksamhet. Bankfullmäktige beslutade att behandla ärenden som gäller Finansinspektionen vid särskilda sammanträden.

Enligt stadgan för Europeiska centralbanken skall huvudmålet för Finlands Bank vara att som en integrerad del av Europeiska centralbankssystemet (ECBS) i överensstämmelse med fördraget upprätthålla prisstabilitet och banken ha som uppgift att för sin del genomföra den monetära politik som ECB-rådet har utformat. Banken skall också för sin del svara för kontantförsörjningen och sedelutgivningen, inneha och förvalta valutareserven, sörja för betalningssystemets och det övriga finansiella systemets tillförlitlighet och effektivitet samt delta i utvecklingen av systemet. Dessutom skall Finlands Bank sörja för att det sammanställs och offentliggörs statistik som behövs för bankens verksamhet. Bankfullmäktiges viktigaste arbetsätt är de diskussioner som bankfullmäktige för med direktionen under sina sammanträden om den monetära politiken i euroområdet, den ekonomiska utvecklingen och

genomförandet av Europeiska centralbankens monetära politik. Finlands Bank ser sin organisation som byggare av stabilitet och som en aktiv och konstruktiv medlem i ECBS. Prisstabilitet, en effektiv och stabil finansmarknad och hållbara offentliga finanser skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Banken främjar dessa mål med sin verksamhet.

Vid sina sammanträden 2003 behandlade bankfullmäktige penningpolitiken i euroområdet och nationella lagstiftningsprojekt utifrån olika inledningsanföranden. Bankfullmäktige diskuterade också konjunkturutsikterna för den globala ekonomin och euroområdet ekonomi och deras verkningar på Finlands ekonomi, utsikterna och tillväxtprognoserna för den finländska ekonomin och utsikterna för de offentliga finanserna. Också läget på den finländska och den globala finansmarknaden granskades utgående från olika översikter. Bankfullmäktige informerades om översynen av Europeiska centralbankens beslutsprocess när Ekonomiska och monetära unionen (EMU) utvidgas. I detta sammanhang dryftades också Finlands Banks ställning, yttranderätt och påverkansmöjligheter i Europeiska centralbankssystemet efter utvidgningen av EU.

I bankens organisationsstruktur gjordes inga ändringar. Beslut fattades om att informationsenheten och avdelningen för publikations- och språktjänster skulle slås ihop till en kommunikationsavdelning den 1 januari 2004. Andra förvaltningsfrågor som behandlades var bankens strategiska riktlinjer, verksamhetsplan och budget för 2004. Bland frågorna som gällde Finlands Banks verksamhet sattes fokus särskilt på kontantförsörjningen.

Direktionens förslag till vinstutdelning för 2002 grundade sig utom på bestämmelserna om bokslut, monetära inkomster och vinstanvändning i lagen om Finlands Bank (214/1998) också på principiella överväganden om bankens balansräkningsstruktur, risk och vinstanvändning.

Vid sitt möte den 15 april 2003 beslutade bankfullmäktige med stöd av 11 § 1 mom. 3 punkten och 21 § 2 mom. lagen om Finlands Bank (214/1998) att vinsten för 2002, som uppgick till 163 miljoner euro, skulle disponeras så att hälften överfördes till bankens reservfond och den andra hälften reserverades för statens behov.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 18 mars 2003 sitt beslut om ett besvär som gällde bankfullmäktiges beslut av den 15 februari 2002 om offentligheten av ett antal dokument. Högsta förvaltningsdomstolen upphävde delvis bankfullmäktiges beslut att inte lämna ut vissa uppgifter i mötesprotokoll från 1996 och 1998. Uppgifterna gällde diskussioner mellan bankfullmäktige och Finlands Banks direktion om Finlands anslutning till växelkursmekanismen (ERM) inom Europeiska monetära systemet (EMS) och diskussioner om omräkningskursen mellan den finska marken och euron.

Helsingforsbörsen HEX och svenska OM fusionerades till börsbolaget OM HEX AB (publ). Finlands Bank hade ett aktieinnehav (7 %) i HEX och representation i bolagets styrelse. Efter fusionen drog sig Finlands Bank ur styrelsen och avyttrade via börsen det innehav i OMHEX som erhållits vid fusionen. Finlands Bank svarar för den allmänna övervakningen av systemen för värdepappersavveckling.

Under året sålde Finlands Bank sitt 40-procentiga innehav i Setec till fonder förvaltade av investeringsbolaget CapMan. Setec hade börjat sin verksamhet som Finlands Banks sedeltryckeri 1885 och bolagiserats 1991 så att Finlands Bank ägde hela aktiestocken. Av Finlands Banks innehav hade 1998 sålts 60 % till Sitra, Finlands Industriinvestering, Varma-Sampo, Sampo Liv och Fennia Liv samt en liten del till företagets ledning. Setec utvecklar och tillverkar smartkort och produkter för visuell identifiering och därmed relaterade operativsystem och tillämpningar. Den traditionella sedelproduktionen har krympt till några procent av företagets omsättning. Försäljningen var en naturlig följd av Finlands Banks beslut att dra sig ur bolaget.

Lagstiftningsreformer

Finansministeriet tillsatte den 8 januari 2003 en arbetsgrupp för att utarbeta ett förslag till behövliga ändringar av lagen om Finlands Bank. Bankfullmäktige behandlade arbetsgruppens förslag vid sitt möte den 15 april och tillstyrkte i sitt yttrande av den 13 juni 2003 förslaget att revidera

lagstiftningen. Vad gäller förfarandet vid utnämning av direktionsmedlemmar rekommenderade bankfullmäktige en riksdagscentrerad modell och ansåg det bästa alternativet vara att bankfullmäktige utnämner Finlands Banks direktionsordförande och andra direktionsmedlemmar samt Finansinspektionens direktör. Arbetsgruppens förslag om ändring av bestämmelserna om Finlands Banks eget kapital och vinstutdelning krävde enligt bankfullmäktige ytterligare beredning utgående från att Finlands Banks balansräkning bör vara tillräckligt stark också i ett nationellt perspektiv. I regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Bank och vissa lagar som har samband med den (134/2003) föreslogs ändringar bl.a. i bestämmelserna om Finlands Banks avsättningar, vinstanvändning och förfarandet vid utnämning av direktionsmedlemmar. Bankens vinst avsågs intäktas till staten. Bankfullmäktige skulle emellertid av särskilda skäl kunna besluta att vinsten används på något annat sätt. Enligt förslaget skulle i bokslutet kunna göras avsättningar för att utjämna variationer i bankens resultat, men inte längre för att trygga realvärdet av bankens fonder. Förfarandet vid utnämning av direktionsmedlemmar föreslogs ändras. Andra direktionsmedlemmar än ordföranden skulle utnämnas av bankfullmäktige. Direktionsordföranden skulle utnämnas av republikens president. Bankfullmäktige diskuterade frågorna om Finlands Banks eget kapital, rätt att göra avsättningar och vinstutdelning vid sina möten den 13 augusti, 8 oktober och 12 december. Den 26 februari 2004 beslutade statsrådet återta sin proposition om ändring av lagen om Finlands Bank.

Den 1 augusti 2003 trädde lagen om ändring av beredskapslagen (696/2003) i kraft. Beslutsfattandet om utvidgning av Finlands Banks uppgifter och behörighet under undantagsförhållanden överfördes till statsrådet. Bankfullmäktige har rätt att ge utlåtanden och göra framställningar i ärendet.

Administration

De riksdagsvalda revisorerna betonade i sammandraget till sin revisionsrapport för 2002 betydelsen av en stark balansräkning för att Finlands Banks verksamhetsförutsättningar skall kunna tryggas och fäste bl.a. vikt vid informationen om bankens strategiska riktlinjer och genomförandet av kontantförsörjningen.

Direktionen antog i början av verksamhetsåret koncisa och konkretiserade strategiska riktlinjer. De grundar sig på bankens uppgifter som byggare av stabilitet. I bankens arbetssätt ingår att fästa större vikt än förut vid nationellt och internationellt nätverksbyggande. Verksamheten grundar sig på en stark balansräkning och en kompetent personal. Bankfullmäktige fick en redogörelse för informationen om de strategiska riktlinjerna och genomförandet av dem i banken och diskuterade Finlands Banks ställning, yttranderätt och påverkansmöjligheter i Europeiska centralbankssystemet efter utvidgningen av EU. Särskilt diskuterades de nationella centralbankernas behov av en stark balansräkning för att kunna fullgöra sina centralbanksuppgifter och av hög kompetens och effektiv analys av euroområdet som grund för sitt inflytande vid penningpolitiska beslut. Finlands Bank konstaterades i det hänseendet ha goda insikter i modellering av penningpolitik och analys av sambanden mellan monetär ekonomi och realekonomi. De centralbankspolitiska besluten fattas i ECB-rådet och verkställs av de nationella centralbankerna. Bankfullmäktige ansåg det vara viktigt att satsa på de internationella uppdragen.

Bankfullmäktige fick lägesrapporter om kontantförsörjningen och diskuterade utvecklingen av kontantförsörjningen i samband med behandlingen av bankens verksamhetsplan och personalekonomiska bokslut. Betalningsmedelsförsörjningen hör till bankens viktigaste myndighetsuppgifter. I relation till landets ekonomi utgör beloppet utelöpande sedlar i Finland bara hälften av genomsnittet i Europa, vilket visar att Finlands betalningssystem är mycket välutvecklade. Tack vare Finlands Banks nya modell för kontantförsörjningen kommer kapaciteten och antalet anställda i Finlands Banks regionkontor före utgången av 2004 att minska till omkring hälften jämfört med början av 2003.

Direktionen

Direktionens sammansättning var under året oförändrad.

Vid utgången av 2003 innehade direktionsmedlemmarna följande medlemskap i anslutning till tjänsteutövningen:

- Direktionens ordförande *Matti Vanhala*
- ECB-rådet och allmänna rådet, medlem
- Internationella valutafonden, styrelseledamot

Direktionens vice ordförande *Matti Loukoski*

- Finansinspektionen, direktionens ordförande
- Försäkringsinspektionen, direktionsmedlem
- ECB-rådet, suppleant för chefdirektören
- Internationella valutafonden, suppleant i styrelsen

Direktionsmedlem *Sinikka Salo*

- Europeiska centralbankssystemet, kommittén för internationella förbindelser (IRC), ledamot
- EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (EFC), ledamot

Direktionsmedlem *Pentti Hakkarainen*

- Europeiska centralbankssystemet, banktillsynskommittén (BSC), ledamot
- EU:s rådgivande bankkommitté (BAC), ledamot.

Dessutom hade direktionsmedlemmarna andra bisysslor och förtroendeuppdrag som bankfullmäktige godkänt med stöd av 17 § lagen om Finlands Bank (214/1998).

Bankfullmäktiges sammansättning

Bankfullmäktige bestod vid början av 2003 av följande personer som utsetts av riksdagens elektor:

- Kanerva, Ilkka*, politices magister
- Puisto, Virpa*, specialsjukskötare
- Ala-Nissilä, Olavi*, ekonomie magister
- Jätteenmäki, Anneli*, vicehäradshövding
- Pekkarinen, Mauri*, magister i samhällsvetenskaper
- Zyskowicz, Ben*, juris kandidat
- Tiuri, Martti*, teknologie doktor
- Kekkonen, Antero*, TV-reporter
- Uotila, Kari*, plåtslagare.

Ordförande var bankfullmäktigeledamot Ilkka Kanerva och vice ordförande bankfullmäktigeledamot Virpa Puisto.

Den 2 april förrättade riksdagen val av bankfullmäktige. Valda blev bankfullmäktigeledamöterna Ilkka Kanerva, Olavi Ala-Nissilä, Mauri Pekkarinen, Kari Uotila och Ben Zyskowicz samt riksdagsledamöterna Arja Alho, Janina Andersson, Eero Heinäluoma och Mari Kiviniemi.

mi. Samma dag höll bankfullmäktige konstituerande möte och valde bankfullmäktigeledamot Mauri Pekkarinen till ordförande och bankfullmäktigeledamot Eero Heinäluoma till vice ordförande. Bankfullmäktige beslutade vid sitt sammanträde att enligt sin instruktion tillsätta en arbetsdelegation inom sig och invalde till tredje medlem bankfullmäktigeledamot Ilkka Kanerva. Riksdagen beviljade på begäran Mauri Pekkarinen och Kari Uotila befrielse från uppdraget som bankfullmäktigeledamot. Riksdagen förrättade den 29 april fyllnadsval och valde riksdagsledamöterna Sirkka-Liisa Anttila och Martti Korhonen till bankfullmäktigeledamöter för resten av mandatperioden. Då Pekkarinen beviljats befrielse från uppdraget som bankfullmäktigeledamot valde bankfullmäktige vid sitt möte den 16 maj Olavi Ala-Nissilä till ordförande. Till sekreterare utsåg bankfullmäktige vicehäradshövding *Anton Mäkelä*. Bankfullmäktiges rådgivare var politices doktor *Jaakko Kiander*, som den 1 juli omvaldes till uppdraget efter att hans mandatperiod gått ut vid utgången av april.

Revisorer

Riksdagen förrättade den 2 april val av revisorer och revisorssuppleanter för Finlands Bank och utsåg följande personer till revisorer av bankens räkenskaper för 2003:

Saarinen, Matti, riksdagsledamot
Vanhanen, Veli, CGR
Leppänen, Johannes, riksdagsledamot

Majala, Reino, ekonomie doktor, CGR
Seppälä, Timo, riksdagsledamot.

Till revisorssuppleanter utsågs:

Huovinen, Susanna, riksdagsledamot
Kuusiola, Arto, CGR
Kiviranta, Esko, riksdagsledamot
Kauppinen, Keijo, CGR
Nepponen, Olli, riksdagsledamot.

Revisorerna valde den 26 maj agrolog *Johannes Leppänen* till ordförande och utsåg professor *Kalervo Virtanen* till sekreterare.

Revisionen

De revisorer som utsetts vid 2002 års riksdag, agrolog *Johannes Leppänen*, vicehäradshövding *Juha Karpio*, professorn, CGR *Reino Majala*, magistern i administrativa vetenskaper, OFR *Iivo Polvi* och ekonomidirektör *Matti Saarinen* verkställde den 24–27 mars granskning av Finlands Banks bokföring, bokslut och förvaltning för 2002.

CGR-samfundet Arthur Andersen granskade bankens räkenskaper och bokslut i enlighet med artikel 27 i stadgan för Europeiska centralbanks-systemet och revisorerna tog del av den rapport som upprättats över granskningen. Enligt revisorernas utlåtande fastställde bankfullmäktige vid sitt möte den 15 april bankens resultaträkning och balansräkning för 2002.

FINANSINSPEKTIONEN

Syftet med Finansinspektionens verksamhet är att upprätthålla stabiliteten på finansmarknaden och förtroendet för finansmarknadens funktion. Finansinspektionens uppgift är att övervaka i lagen om Finansinspektionen angivna tillsynsobjekts och övriga finansmarknadsaktörers verksamhet och instruera finansmarknadsaktörerna att i sin verksamhet tillämpa goda förfaranden och främja kunskaperna om finansmarknaden.

Den nya lagen om Finansinspektionen trädde i kraft den 1 juli 2003 (587/2003). I lagen bibehölls Finansinspektionens administrativa ställning oförändrad. Finansinspektionen fungerar administrativt i samband med Finlands Bank men är självständig i sina beslut. I den nya lagen finns för första gången bestämmelser om Finansinspektionens mål och uppgift. Finansinspektionen fick också utökade befogenheter och förvaltningsorganens arbetsfördelning justerades så att bankfullmäktige övervakar den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i verksamheten och direktionen har det övergripande ledningsansvaret. Direktörens uppgifter ändrades inte. Finansinspektionens berättelsepraxis utvecklades så att direktionen utöver den årliga berättelsen över Finansinspektionens verksamhet minst en gång om året skall ge bankfullmäktige en berättelse över målsättningarna för Finansinspektionens verksamhet och måluppfyllelsen. Enligt regeringens proposition (175/2002) kan bankfullmäktige i denna berättelse till riksdagen enligt övervägande ta in ärenden från den årliga berättelsen och om de så önskar behandla berättelsen om målsättningarna för Finansinspektionens verksamhet och måluppfyllelsen som en del av denna berättelse. På detta sätt kan bankfullmäktige initiera en diskussion i riksdagen om Finansinspektionens från samhällelig synpunkt betydelsefulla strategier och beslut. Bankfullmäktige diskuterade vid sina möten den 16 maj, 17 september och 14 november den av riksdagen antagna lagen och särskilt tillsynsmyndigheternas nya ansvarsför-

delning, Finansinspektionens nya förvaltningsmodell och befogenheter samt resultatanalysen i den nya förvaltningsmodellen.

Direktör för Finansinspektionen var ekonomie magister *Kaarlo Jännäri*.

Ordförande i Finansinspektionens direktion var under första halvåret 2003 vice ordföranden i Finlands Banks direktion *Matti Louekoski* som utnämns till medlem på förslag av Finlands Bank med avdelningschef *Heikki Koskenkylä* som personlig suppleant. Vice ordförande var lagstiftningsdirektör *Pekka Laajanen* som utnämns till medlem på förslag av finansministeriet med lagstiftningsrådet *Ilkka Harju* som personlig suppleant. De övriga direktionsmedlemmarna var överdirektör *Tarmo Pukkila* som utnämns till medlem på förslag av social- och hälsovårdsministeriet med regeringsrådet *Katriina Lehtipuro* som personlig suppleant och Finansinspektionens direktör *Kaarlo Jännäri* och Försäkringsinspektionens överdirektör *Hely Salomaa* som utnämns enligt lagen om Finansinspektionen. Vid sitt möte den 16 maj 2003 utnämnde bankfullmäktige Finansinspektionens direktion för en ny treårsperiod från och med den 1 juli 2003 då den nya lagen om Finansinspektionen trädde i kraft. Till medlem på förslag av Finlands Bank utnämndes vice ordföranden i Finlands Banks direktion, vicehäradshövding *Matti Louekoski* med avdelningschefen, politices doktor *Heikki Koskenkylä* som suppleant. Till medlem på förslag av finansministeriet utsågs lagstiftningsdirektören, regeringsrådet *Pekka Laajanen* och finansrådet *Heikki Soltila* och till suppleant lagstiftningsrådet *Ilkka Harju*. Till medlem på förslag av social- och hälsovårdsministeriet utnämndes avdelningschefen, överdirektör *Tarmo Pukkila* med biträdande avdelningschefen, regeringsrådet *Katriina Lehtipuro* som suppleant.

Som direktionens sekreterare fungerade Finansinspektionens chefsjurist *Markku Lounatuori*.

Stabiliteten på finansmarknaden och Finansinspektionens verksamhet

Syftet med Finansinspektionens verksamhet är enligt lagen om Finansinspektionen att upprätthålla stabiliteten på finansmarknaden och förtroendet för finansmarknadens funktion. Finansinspektionens uppgift är att övervaka i lagen angivna tillsynsobjekts och övriga finansmarknadsaktörers verksamhet så som föreskrivs i lag. Dessutom skall Finansinspektionen instruera finansmarknadsaktörerna att i sin verksamhet tillämpa goda förfaranden och främja kunskaper-na om finansmarknaden.

I sin verksamhetsberättelse bedömde Finansinspektionen att det finansiella läget i Finland var fortsatt gynnsamt och synnerligen stabilt 2003. Enligt Finansinspektionen förefaller det finansiella systemet att ha en mycket tillfredsställande förmåga att klara externa störningar och i internationell jämförelse är de finländska bankerna rätt kapitalstarka. Bankerna hade endast obetydligt med oreglerade fordringar och kreditförluster. Bankernas räntemarginal minskade dock rekordartat under året. Men räntenettet var fortfarande gott på grund av att särskilt bostadslånen till hushållen ökade snabbt.

Utvecklingen på finansmarknaden 2003

Kapitaltäckningen inom banksektorn var fortsatt god. Bankernas kapitalbas uppgick till ca 17 % av balansomslutningen. Finansinspektionen anser därför att förlustbuffertarna var tillräckliga för att täcka bankernas risker. Också värdepappersföretagens kapitaltäckningsgrad var i genomsnitt god. Värdepappersföretagen led emellertid fortfarande av svag lönsamhet, och i vissa värdepappersföretag försvagades kapitaltäckningen så mycket att Finansinspektionen krävde åtgärder.

Banksektorns relativa ränterisk låg under hela året i genomsnitt på samma nivå som vid slutet av föregående år. Bankernas ökade utlåning kunde endast delvis täckas med inlåning. En del av ökningen finansierade bankerna genom att sälja egna bankcertifikat. Också bankernas kreditriskhantering föreföll att vara under kontroll. Kreditförlusterna var marginella och de oreglerade fordringarna minskade från året innan. Vid Finansinspektionens platsbesök kom det emellertid fram att risken för kreditförluster hade ökat i fråga om företagskrediter till vissa branscher. Mest ökade bostadslånen till

hushåll, men eftersom de i allmänhet är säkrade med realsäkerheter innebär de inte någon större kreditförlustrisk. Bankerna hade inte några nettoutgifter för kreditförluster under året. Inga nya stora kreditförluster uppstod och återvinningarna på tidigare kreditförluster var större än de nya redovisade kreditförlusterna. Bruttokreditförlusterna uppgick till endast 0,06 % av hela utlåningen.

Även om läget på finansmarknaden och inom banksektorn var mycket gynnsamt fanns det vissa oroande drag i den finansiella utvecklingen. Utbudet och efterfrågan på bostadslån ökade kraftigt. Efterfrågan ökade på grund av sjunkande låneräntor som berodde på fallande korta marknadsräntor och bankernas allt snävrare räntemarginaler. Den senare förändringen var en följd av bankernas hårda konkurrens. Bostadslånen ökade 2003 med ca 14 % från föregående år. Trots volymökningen förbättrades inte räntenettet. Räntedifferensen mellan inlåning och utlåning minskade 2003 till ca 2,7 % mot ca 3,4 % året innan. Skillnaden mellan genomsnittsräntan på ny utlåning och genomsnittsräntan på inlåningen totalt var bara 2 %. På nya bostadslån var genomsnittsräntan bara 3,13 %, vilket var lägre än någonsin.

Trots de krympande räntemarginalerna var banksektorns lönsamhet fortsatt god och dess kapitaltäckning stark. Aktiekursförändringarna inverkade knappast alls på bankerna, eftersom bankernas aktieinnehav numera är marginella. Bankernas övriga intäkter ökade måttligt. Lönsamheten förbättrades genom rationaliseringar. Bankerna fortsatte att minska antalet anställda. Finansinspektionen fäste vikt vid att bankernas konkurrens om lånekunderna i vissa fall ledde till uppluckring av säkerhetskraven. Detta ökar enligt inspektionen på sikt kreditförlustrisken.

Förväntningarna om ett uppsving i den globala ekonomin och därmed också i Finlands ekonomi vände aktiekurserna uppåt på Helsingforsbörsen efter tre år av nedgång. Uppgång noterades på börserna i alla industriländer. I Helsingfors stannade uppgången på 5 %, vilket var mindre än på annat håll. Den största orsaken till detta var kursfallet på den viktigaste aktien, dvs. Nokiaaktien. Portföljindex, där Nokias inverkan har begränsats till 10 %, steg däremot med 16 %. Trots kursuppgången krympte aktieomsättningen på Helsingforsbörsen med omkring en femtedel.

De stigande aktiekurserna förbättrade finanskonglomeratens lönsamhet men värdepappersföretagen hade fortfarande problem på grund av

aktiekursfallet och den minskade aktieomsättningen under de senaste åren. Den finansiella sektorns verksamhet vilade dock på stabil grund och kundernas förtroende för marknadens funktion var fortsatt god.

Finansinspektionen som finansmarknadsövervakare

Utgångspunkten för Finansinspektionens verksamhet är förebyggande tillsyn. Finansinspektionen söker med andra ord identifiera förändringstrycket och riskerna på finansmarknaden och (på förhand) medverka till utveckling av stabilitets- och förtroendefrämjande marknadsstrukturer och praxis. Finansinspektionen betonar tillsynsobjektens eget ansvar för sin verksamhet. Den kontroll marknaden utövar, den s.k. marknadsdisciplinen, är ett ytterligare incitament för tillsynsobjekten att bära sitt ansvar. Myndighetstillsynens uppgift blir sålunda kompletterande och stödjande.

Finansinspektionen vill upprätthålla tilltron till den finansiella informationen. Därför är det viktigt att reglerna för utformning av finansiell information är tydliga och högklassiga. Mot bakgrunden av de senaste årens utländska marknadsskandaler – som Enron och Parmalat – är det skäl att betona, den tidigare kanske självklara omständigheten, att det är viktigt att ledningen för bankerna och börsbolagen förbinder sig att följa reglerna, att revisionsväsendet är välfungerande och att tillsynsmyndigheten har tillräckligt effektiva metoder att ingripa om reglerna inte följs.

Hantering av kredit- och ränterisker som hänför sig till den normala bankverksamheten klarar de finländska bankerna väl. Men Finansinspektionen noterade att kontrollen av s.k. operativa risker i de finländska bankerna inte uppfyller de internationella rekommendationerna. Med operativa risker avses förlustrisker till följd av otillräckliga interna processer, personalen, systemen eller externa faktorer i företagen under tillsyn.

I samband med verksamheten på värdepappersmarknaden fanns det inte några större problem, även om det fortfarande förekom ett flertal misstankar om marknadsmissbruk med hjälp av insiderinformation. I fråga om tjänsteleverantörernas uppförande förekom inga allvarigare brister. De små brister som kom fram vid inspektionerna gällde främst dokumentationen av utrednings- och informationsskyldigheten.

Ändringarna i infrastrukturen för clearing och avvecklingen av aktieaffärer håller på att genomföras kontrollerat. Enligt Finansinspektionens bedömning minskade det nya systemet avvecklingsriskerna betydligt.

På finansmarknaden i Finland uppdagades inga betydande missbruk under året. Finansinspektionen undersökte ändå 57 misstänkta fall av missbruk eller försummelse på värdepappersmarknaden. Undersökningarna ledde till att Finansinspektionen anmälde 7 fall till polisen och skickade 10 brev med inofficiella anmärkningar. Till utländska myndigheter gjordes dessutom begäran om handräckning i 14 fall. Oroväckande var enligt Finansinspektionen att inspektionen var tvungen att undersöka misstänkt missbruk av insiderinformation i samband med nästan samtliga offentliga köpeanbud.

Genom den nya lagen om Finansinspektionen som trädde i kraft i juli 2003 fick Finansinspektionen nya tillsynsbefogenheter, bl.a. rätt att tilldela offentliga anmärkningar eller varningar och rätt att avstånga styrelsemedlemmar eller verkställande direktörer från tjänst. Vidare fick Finansinspektionen rätt att bevilja och återkalla verksamhetstillstånd för kreditinstitut, värdepappersföretag och pantlåneinrättningar. Finansinspektionen utarbetade principer för utövningen av de nya befogenheterna och utvecklade en systematisk tillstånds- och sanktionsprocess. Även om Finansinspektionen fick utökade befogenheter genom den nya lagen anser inspektionen att myndigheternas rätt till information och förhör ännu inte är tillräckligt täckande.

Gränsöverskridande branschglidningar ändrar verksamhetsförutsättningarna för den nationella finansinspektionen.

EU har som mål att främja uppkomsten av en gemensam europeisk finansmarknad. Gränsöverskridande fusioner inom EU blir möjliga när förordningen om Europabolag träder i kraft i oktober 2004. Gränsöverskridande branschglidningar och bolag med verksamhet i flera länder ställer nya krav på Finansinspektionen och andra tillsynsmyndigheter. För Finlands del är den största förändringen att Finlands största bank, Nordea Bank Finland-koncernen, då blir en del av en svensk bank. Ett förslag till en modell för tillsynen av Nordea utarbetas som bäst i samarbete med de övriga nordiska länderna. Finansinspektionen söker en lösning på tillsynen av Nordea som säkerställer att Finansinspektionen får den information och de påverkansmöjligheter som behövs med hänsyn till den finländska finansmarknadens stabilitet.

En annan viktig gränsöverskridande strukturafråga som ur tillsynsperspektiv också är en utmaning är samgåendet av Helsingfors- och Stockholmsbörserna under gemensamt ägande. Sedan hösten 2003 har båda börserna ägts av holdingbolaget OM HEX AB. Finansinspektionen har med den svenska tillsynsmyndigheten diskuterat uppläggnings- och tillsynen över börskonglomeratet. För Finansinspektionen är det bekymmersamt om en finsk fondbörs moderbolag inte står under inspektionens tillsyn och ingen av landets tillsynsmyndigheter har rätt att få information om bolaget. Målet är att säkerställa att bägge ländernas tillsynsmyndigheter får den information de behöver också om börsens holdingbolag.

Riksdagens bankfullmäktiges bedömning av Finansinspektionens verksamhet

Lagen om Finansinspektionen fastställer att riksdagens bankfullmäktige skall övervaka den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i Finansinspektionens verksamhet. Med övervakning av den allmänna ändamålsenligheten avses en bedömning av i vilken mån Finansinspektionen har lyckats nå det mål som fastställts i lagen till den del inspektionen har kunnat påverka det inom ramen för sin uppgift. Med övervakning av den allmänna effektiviteten avses särskilt övervakning av den allmänna utvecklingen av personalstyrkan och budgeten i relation till Finansinspektionens uppgifter.

Enligt sin egen bedömning har Finansinspektionen verkat för en funktionssäker marknad och en tillförlitlig ledning av företagen under tillsyn. Finansinspektionen anser att tillsynsobjektens riskhanteringsförmåga är tillfredsställande i relation till deras risktagande och att de finländska bankerna i internationell jämförelse är mycket kapitalstarka. Därför har det finansiella systemet en mycket tillfredsställande förmåga att klara externa störningar. *Bankfullmäktige anser att denna bedömning är välgrundad.*

Riksdagens bankfullmäktige anser att Finansinspektionen har verkat för en funktionssäker marknad och en tillförlitlig ledning av tillsynsobjekten.

Bankfullmäktige instämmer också i Finansinspektionens uppfattning om finansmarknadens stabilitet och det gynnsamma läget inom banksektorn. Bankernas kapitaltäckning är utmärkt och kredit- och ränteriskerna under kontroll. Samtidigt önskar bankfullmäktige dock fästa uppmärks-

samhet vid de risker för skuldsatta och för hela ekonomin som den snabbt ökande utlåningen för med sig.

Den kraftiga expansionen av hushållens bostadslånstock orsakar sannolikt inte bankerna några direkta problem. Exempelvis under bankkrisen i början av 1990-talet var de kreditförluster som hushållen orsakade nästan obefintliga. Detta beror framför allt på att i motsats till företag som går i konkurs kan hushållen i Finland i regel inte underlåta att betala sina lån. Den snabba bostadslåneexpansionen innebär dock betydande risker för hushållen själva och indirekt för hela ekonomin. Om räntorna stiger eller bostadspriserna sjunker måste en del av hushållen öka sitt sparande eller till och med sälja sin bostad med förlust. Om fenomenet blir omfattande – som i flera länder i början av 1990-talet – kan det ha skadliga samhällsekonomiska följdverkningar som återspeglas på den privata konsumtionen och via bostadsinvesteringarna på sysselsättningen och företagen och via företagskrediterna på bankerna.

Riskerna med bostadslån ökar ytterligare på grund av att största delen av lånen i Finland är bundna vid korta (oftast 12 månaders) marknads- eller primräntor. För den ekonomiska stabiliteten skulle det vara bättre med bostadslån av stabilare slag med fast ränta. Finländsk praxis är fördelaktig för hushållen vid låg räntenivå men internationellt sett ovanlig. En övergång till fasträntelån skulle vara än mer motiverad i och med att de finländska hushållens skuldsättning håller på att närma sig de övriga industriländernas genomsnittliga nivå.

Finansinspektionens verksamhet finansieras genom tillsynsavgifter som tas ut av tillsynsobjekten. När tillsynsobjekten internationaliseras och flyttar utomlands reduceras finansieringsunderlaget för verksamheten. Om utvecklingen fortsätter i samma riktning kan man fråga sig hur man skall kunna trygga tillräckliga resurser för Finansinspektionens verksamhet i framtiden. Det faktum att Nordea framöver blir en samling filialkontor till en moderbank i Sverige har stor betydelse för Finansinspektionens finansieringsunderlag. Nordea Bank Finland-koncernen står nämligen för närvarande för ca 30 % av Finansinspektionens kostnader. De nordiska tillsynsmyndigheterna diskuterar alternativa tillsynsmodeller. Ännu vet man inte hur tillsynen av filialkontoret Nordea kommer att ordnas och på vilket sätt värdlandets tillsynsmyndigheter skall ersättas för tillsynskostnaderna. Frågan om hur tillsynsavgiften för ett utländskt filialkontor skall

fastställas är en viktig del av beredningen av den nya lagen om tillsynsavgift.

Bankfullmäktige anser att Finansinspektionens resurser är lagom stora för inspektionens grundläggande uppgift, även om vissa exceptionella beredningsuppgifter kunde motivera en ökning av resurserna. Sådana är förberedelserna för införandet av de nya redovisningsstandarderna (IAS) och de nya kapitaltäckningsreglerna (Basel II). Ut-

redningen av insiderbrott och andra fall av ekonomiskt missbruk lider allvarligt av att polisen inte har tillräckligt med resurser att undersöka ekonomiska brott. Bankfullmäktige anser att det är viktigt att polisen och rättsväsendet får utökade resurser för utredning av ekonomiska brott. Delvis kunde situationen underlättas genom ytterligare förbättring av Finansinspektionens tillsyns- och sanktionsbefogenheter.

Helsingfors den 19 mars 2004

OLAVI ALA-NISSILÄ

**EERO HEINÄLUOMA
ARJA ALHO
JANINA ANDERSSON
MARTTI KORHONEN**

**ILKKA KANERVA
SIRKKA-LIISA ANTTILA
MARI KIVINIEMI
BEN ZYSKOWICZ**

Anton Mäkelä

